Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

N:R 30 (1281). 24:DE ÅRG. VANLIGA UPPLAGAN LÖSNUMMERPRIS: 12 ÖRE.

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING · GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG · FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN 30 JULI 1911.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE
JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

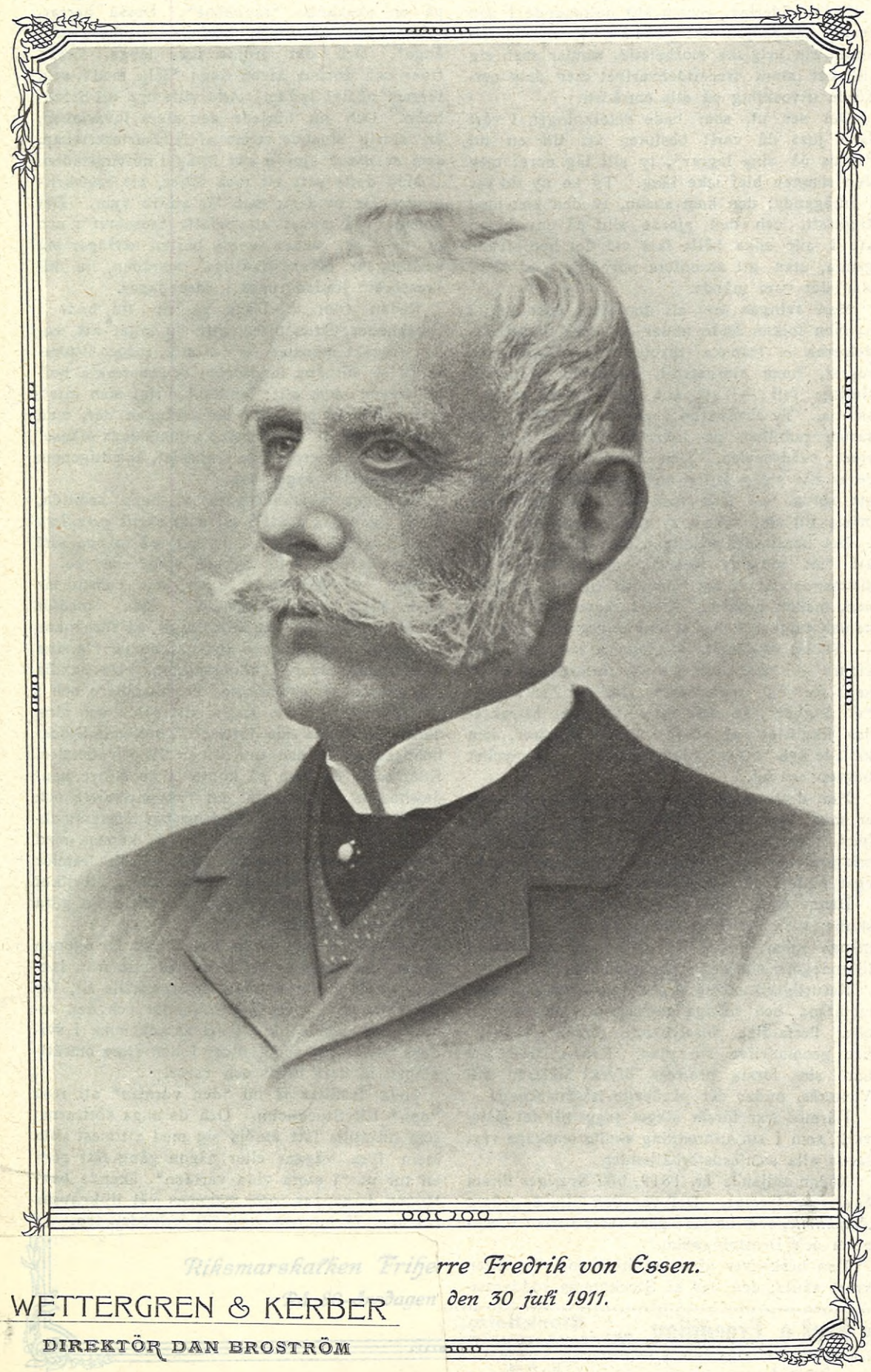

Riksmarskalken Friherre Fredrik von Essen.
Porträtt målad den 30 juli 1911.

Ateljé Jæger foto.

WETTERGREN & KERBER
DIREKTÖR DAN BROSTRÖM

En 80-åring.

SKIFTANDE HA JU meningarna städse varit och äro väl allt fortfarande om aristokratiens betydelse i samhällslifvet. Och svaret blir i själfva verket beroende på, huru denna aristokrati själf fattar sin uppgift. Tronar den helt enkelt på sina anor, utan att utveckla något allvarligt uppsåt att träda i förfädrens fotspår, kan man ju ej se något giltigt skäl, hvarför sådana telningar skola intaga någon mera framskjuten plats än andra dödliga, men helt annat blir det, när medlemmar af gamla bemärkta ätter visa sig alltigenom besjälade af bestämda föresatser att upptaga ädel täflan med föregående generationer i oegennyttigt arbete för det allmänna bästa. Under sådana förhållanden kan det ej nekas, att just månheten om fortsättande af den goda traditionen bildar ett plus, som för sin man skapar ytterligare en förutsättning att vara den rätte på sin post.

Åtskilliga af dessa ätter ha ock den förmånen att i århundraden växa samman med en viss bygd, med hvilken de ju så ha sin historia gemensam, och däraf känna sig ytterligare förpliktade att göra sin insats till dess fromma. Så är fallet med den friherrliga ätten von Essen, som nu i två århundraden varit i besittning af det gamla västgötagodset Kaflås, beläget på gränsen mellan skog- och slättbygd, mellan Falköping och Hjo. Den förste mera bemärkte af ätten var den bekante mössledaren Fredrik Ulrik, som af frihetstidens förnämste historieskrifvare betecknas som sitt partis "bästa hufvud" och i godsets historia kanske ingrep lika kraftigt som i politiken. Obemärkt inom den senare sfären, men upptagande faderns exempel inom den förra, verkade den i sina bästa år bortryckte sonen Reinhold Jakob, gift med den Gustafva Eleonora Rudbeck, som nyligen på ett tilltalande sätt presenterats för allmänheten i Malla Silfverstolpes memoarer. Den äldste sonen, Fredrik Ulrik, skildras där som en yster och hetlefrad gosse med i öfrigt förträffliga egenskaper. Karaktäristiken visade sig äfven passa väl in för framtiden, vare sig då han som ung officer handgripligt tillrättavisade den servile ämbetsman, som, obekymrad om följderna för landet, skyndade att emot gifvet löfte gifva Gustaf IV Adolf bud om västra arméns marsch på Stockholm, eller sedan som "gamle generalen", som hans namn ännu är i bygderna, visade sig som på en gång bestämd och välvillig fader för sina många underlydande.

Efter hans död blef det efter några år yngsta sonen, Fredrik, som kom att öfvertaga det gamla familjegodset. Han hade då ett tiotal år verkat som militär, men lämnade krigstjänsten, sedan han som brud hemfört en telning af vår äldsta grefliga ätt, Eva Aurora Brahe. Genom sitt gifte intressent i Salsta och Vattholma stora bruksegendomar i Uppland, blef

han snart disponent för desamma och hade sålunda i och för sig tillräckligt att "stå i".

Men Fredrik von Essen hade ock ärft tillräckligt mycket af släktens vakna medborgarsinne för att äfven lifligt intressera sig för allmänna angelägenheter. Det var på den tiden ingen trollkonst att få en polett att företräda någon ätt på riddarhuset, i hvars sista riksdagar han deltog. I hemorten hade han flerfaldiga gånger plats i landstinget, och det väckte därför föga öfverraskning, att detta, när det första gången gick att välja senatorer, som en af dessa upptog frih. von Essen, trots att han nätt och jämnt uppnått valbarhetsåldern. Med undantag af två år, då han för enskilda angelägenheters vårdande dragit sig från politiken, tillhörde han ock Första kammaren en tid af ej mindre än 40 år, först för Skaraborgs, sedan för Älfsborgs län.

Någon af dess stora talare blef han väl aldrig, men hans ärelystnad gick tydligen ej heller i den genren, utan inskränkte sig till att kort, klart och sakligt frambära, hvad han hade på hjärtat, utan den ringaste anstrykning af pose. Vanligen hade han plats i statsutskottet, där han tillhörde den kontingent, som om möjligt sökte uppnå samförstånd med Andra kammarens ledamöter. Han räknades ock till den tidens s. k. "skånska" fraktion, som väl genom sin egen samhörighet med landtmannaintressena skyddades från den ton af öfversitteri gent emot landtmännen, som ej var så ovanlig hos den tidens konservativa.

På denna aktade, men ej särskildt framskjutna plats hade väl E. kommit att stanna, om ej särskilda omständigheter kommit emellan. När protektionisterna 1888, tack vare närmast slumpen, stodo framför utsikten att öfvertaga statens roder, var det nog ej så utan, att detta ur flera synpunkter vållade dem bekymmer. Det stora flertalet af våra mera erfarna och skolade parlamentariker befunno sig nämligen på frihandelssidan. En af dem, hvilken genom sin af alla aktade personlighet ansågs möjlig, var von Essen, som ock öfvertog finansministerportföljen. Denna hör just ej till dem, som äro att afundas, och von Essen fick icke minst erfara, att den har sina törnen. Redligt och aktningsvärdt förvaltade han den dock i nära sju år, då han öfverlämnade den i andra händer för att åter själf öfvertaga en ställning, för hvilken hans väsen gjort honom särskildt skickad.

Riksmarskalksämbetet hade nämligen 1894 genom frih. Bildts död blifvit ledigt, och hvad var naturligare, än att blickarna i fråga om efterträdare i första rummet riktades på den sirlige, elegante och mot alla förbindlige frih. von Essen, som förstår så väl konsten att representera som den icke mindre svåra att "sköta folk" ur skilda samhällsklasser. Han har ock visat sig densamma väl vuxen, och intet tyder på, att han, trots sina 80 år, skulle vara i färd med att lämna densamma. Den högresta gestalten, så välkänd på hufvudstadens gator, är lika spänstig och rör sig lika lifligt som någonsin. Och äfven den andliga vigören håller jämna steg. Visserligen har han nu dragit sig från den aktiva politiken, men hvar helst det gäller att främja ett enligt hans mening samhällsgagnande syfte, skyr han icke att göra sin personliga insats genom uppoffring af tid och arbete.

En sådan ålderdom är att afundas, och säkerligen är det många, som på hans jubileidag den 30 juli tillönska den aktade och älskvärde ädlingen ännu en lång fortsättning.

VIKTOR MILLQVIST.

Något om brefskrifning under flydda tider.

För Idun af **Jenny Engelke.**

Sista artikeln.

Huru resebref skrefvos af damer.

HVAD SOM under de första decennierna af 1800 talet medförde största förändringen i samfundsvanor och lefnadssätt, var ångkraftens tillgodoseende såsom kommunikationsmedel. Utom dess användande för industrien, verkade den stora omstörtningar äfven i det borgerliga hemlifvet.

Den gaf nya uppslag i tänke- och lefnadssätt; den gaf en ohjälplig stöt åt kälkborgerligheten; den väckte upp sofvande samhällen till en ny dag.

Sedan Sverige, genom sitt deltagande i den tyska kampanjen åren 1813—14, liksom afslutat sin krigiska storhetstid, samlar man sig till det stora fredstidehvarfvet med dess oerhörda utveckling på alla områden.

Det ser ut, som hade befolkningen i vårt land just då varit besluten att till en tid "sofva på sina lagrar", ty allt låg nere; men den sömnen blef icke lång. Ty en ny tid var i antågande; den kom snabb, ty den kom med ångkraft, och den gjorde slut på envisheten att i allt söka hålla fast vid det bepröfvade gamla, utan att acceptera *något* nytt, af hvad slag det vara månde.

Man tvingas tro att den stora spänning, i hvilken folken lefde under de stora världshändelserna — franska revolutionen, Bonapartes segrar, hans storhetstid, växlande öden och slutliga fall — att allt detta tröttat människorna. Ty invånarne i vårt land förhöllo sig såsom publiken på läktaren, hvilken åser de stora skådespelen. Den hvisslar eller applåderar när ridån faller och går sedan hem för att sofva. — Och man sof i ro. Men man måste till slut vakna, ty något hade händt.

Det berättades nämligen från Paris, år 1817, att "ett rökande föremål, plaskande som en simmande hund, far fram och tillbaka på Seinen, mellan broarna. Detta säges vara en mekanisk tingest, som just icke duger till mycket." — Så lät omdömet. — Det var — heter det vidare — "ett slags leksak, förfärdigad af en halft förryckt uppfinnare". Det var "en *utopi*", "en ångbåt", så sade man. Och den betraktades likgiltigt af staden Paris' flanörer, som kallade den "ett onyttigt föremål." — Så mycket begrep en del.

Men detta samma år, 1817, fanns i Sverige en man, som hette Samuel Owen. Han var född i England, men hade en tid varit verkmästare här, vid Bergsund, innan han anlade eget gjuteri på Kungsholmen.

Denne man insåg genast, hvilken förmån det skulle vara för vårt vatturika land med dess många sjöar, floder och älfvar, om det kunde tillgodogöra sig den nya uppfinningen.

Naturligtvis stötte denna hans åsikt på starkt motstånd och många motsägelser, så att först efter flerfaldiga misslyckade försök lyckades han genomdrifva sin plan. Redan 1818 gör han sin första profresa öfver Mälaren till Västerås, under där pågående höstmarknad.

Härmed var första steget taget till det jätteverk, som i sin utbredning skulle omskapa vårt lands alla samfärdsförhållanden.

Redan följande år, 1819, blef Sveriges första ångfartyg färdigt. Det var den lilla ångbåten *Amphitrite*, som började göra turer mellan Stockholm och Drottningholm.

Den beskrifves af en samtida som "en liten svart skuta, den där af Stockholms roddarmadamer i "fremsynt" yrkesafund okvädades med namnet "Likkistan". Den gick ej stort fortare än en rask fotgängare, men kom dock till sist fram, dit den ämnade sig. Dess slut var dock att förlisa vid utloppet af Fyris-å, där skrofvet sedan länge sågs ligga uppkastadt på stranden."

Men med denna *Amphitrite* kan man anse ångbåtsfarten införd i Sverige; och med den, en ny tidräkning.

Till en början något yrvakna af detta märkvärdiga, nya i tiden, måste likväl människorna nu röra på sig under påverkan af hvad som hände. Och detta icke allenast i Stockholm, utan äfven i landsorterna. Man vaknade upp vid signalskotten från de nya ångfartygen.

En och annan klok karl insåg genast nyttan af att kunna färdas utan detta besvärliga appendix af resvagn, af hästar och kusk. Eller af att slippa mörbultad färdas efter vägarna på en skakande "rapphöna". Dessa herrar, synnerligen affärsmän, började nu "resa med ånga". Och det dröjde icke länge, förrän fruar och döttrar äfven fingo "följa med", som termen nådigt lydde. Alla ville upp till Stockholm. Och nu började den stora invasionen, en aldrig sinande ström af landsortsherrskap, som *en masse* gjorde sitt intåg i hufvudstaden.

Med detta sätt att resa följer, att brefskrifningen får ny fart; man får större vyer. Det kommer på modet att författa "resebref"; och vi veta att denna enkla början utvidgar sig småningom öfver ofantliga områden, ja till "resebref" jorden rundt i våra dagar.

Redan Olof v. Dalin på sin tid hade i Stockholmsposten förbehållit sig nöjet att, enligt franskt mönster — den s. k. rococo-litteraturen — förhåna landsorten och betrakta hufvudstaden som allt; landet i öfrigt som intet, eller efterblifvet. Och befolkningen där, med sina "förlegade moder, sina gammaldags plägseder och sitt ålderdomliga tänkesätt, är alltigenom skrattretande" säger han.

Åtskilliga kvickhufvuden af hans samtida, öfva sig också i att i tal som skrift *persiflera* "folket från landet", hvilket på många sätt göres till föremål för gyckel, spott och spe.

Men så kommer ångan och omstörtar med kraft det bestående. Den medför till hufvudstaden de hittilldags så förhånade landsortsborna. Dessa komma; de utbyta sina föråldrade moder i klädedräkten. De handla hos skräddare, skomakare, kramhandlare och i nipperbodarna. De ändra sitt skick och sina vanor; de sända sina döttrar till berömda Stockholmspensioner och sina söner till privatskolor. Eller sätta de dem på kontor i de större handelshusen. Och trots det "skrattretande och efterblifna" hos dessa landsortsbor måste stockholmarna snart erkänna, att de komma med friskare vindar, sundare åsikter, och framför allt med bättre späckade plånböcker. Hvilket senare icke förfelar att på storstadsbo'n göra ett aktningsbjudande intryck.

Det dröjer icke länge förrän man får ögonen öppna för hvad nytta dessa resande från landet medföra för stadens kommersiella lif, för tillökningen i dess förvärfskällor och den respektabla insats de förmå åstadkomma i stadens yttre fysionomi, utom i den stora omsättningen af dess mynt och varor.

Hela familjer få nu "den vurmen" att resa "opp" till Stockholm. Och de unga döttrarna, som hitintills fått åtnöja sig med att mest sitta inom fyra väggar eller någon gång fått göra en tur ut "i stora vida världen", åkande baklänges i pappas och mammas väl tillknäppta resvagn, få nu resa upp till hufvudstaden.

De få pröfva på alla de faror och äfventyr som en lång sjöresa — t. ex. från Norrköping till Stockholm — kan erbjuda. Och de kunna

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 6.50	Helt år	Kr. 8.—
Halft år	» 3.50	Halft år	» 4.25
Kvartal	» 1.75	Kvartal	» 2.25
Lösn:r	» 0.12	Lösn:r	» 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Stockholm, Mästersamuelsg. 43.

Redaktionen: Riks 1646. Allm. 9803. Kl. 10—4.
Red. Nordling: Riks 8660. A. 402. Kl. 11—1.
Verkst. direktören kl. 11—1. Riks 8659. Allm. 4304.
Expeditionen: Riks 1646. A. 6147. Kl. 9—6.
Annonskontoret: Riks 1646. A. 195. Kl. 9—6.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:
25 öre efter text.
30 öre å textsida.
20 % förhöjning å särskild begärd plats.
Utländska annonser debiteras 50 öre med 20 % förhöjning å särskild begärd plats.

under vistelsen i hufvudstaden fägna de hemmavarande med intressanta bref, med skildringar om sina högst märkliga sensationer vid begagnandet af det nya färdmedlet, ångan.

Så heter det i bref från denna tid: — "Det kändes rysligt hemskt, när landgången drogs in, och de stora ångbåtshjulen började sättas i gång."

Också voro många, som af räddhåga föresatte sig att "aldrig i evighet" sätta sin fot på en ångbåt, utan föredrogo att enligt gammal plägsed färdas efter vägarna. Och äro gamla tiders resebref fulla af jeremiader öfver "de hiskliga, skyhöga landsvägsbackarna, det horribla dammet, grälande hållkarlar, fulla skjutsbönder och utkörda hästkrakar."

Nej, helt andra äfventyr hade man att vänta under en ångbåtsresa.

Själfva förberedelserna till en dylik färd fordrade stora anstalter särdeles i matsäcksväg. Ty, som man redan då sade och kände, — genom att någon gång hafva färdats på skuta — "sjön suger."

Dessutom måste den vågsamme resanden — som ofta blef beundrad för sitt mod — före afresan icke allenast "beställa om sitt hus," utan äfven ordentligt bjuda vänner och fränder ett högtidligt farväl. Hvilket af dessa senare ofta gengäldades med att man mangrant infann sig vid ångbåtsbryggan i afskedsstunden för att, som "vänner på stranden vifta med handen" farväl, farväl! — innan kaptenen satte maskinen i gång.

Företog man så en resa från Norrköping till Stockholm, hann man första dagen ända till Säfsundet — skrifves det — andra dagen till Södertelje, och den sista fram till Stockholm.

Så berättas vidare i bref från en ung dam:

"Sedan vi på många ställen lagt i land för att intaga ved (då bränslet hotade att taga slut, hvilket skulle hafva vållat afbrott i resan), gingo vi hvarje afton i land, då ångbåten under natten naturligtvis måste ligga stilla."

Resan hade varit mycket behaglig — "trots det, att Östgötaskärens sterila och enformiga nakenhet icke erbjuder några sköna vyer. Den oroligt vaggande Bråvikens böljor försätta ångfartyget i en viss gungning, men det mest storartade vi sågo under färden var då vi befunno oss på ett ställe, där man icke kunde upptäcka land, utan man befann sig, blott och bart, mellan himmel och vatten! Denna känsla var obeskrifligt öfverväldigande, man nästan hissnade. Men vårt angenäma resesällskap hjälpte oss att hålla humöret uppe." — — — "Hvarje afton gingo vi, som sagdt är, i land, företogo vackra spatserturer vid stranden, i skogen eller sutto "i det gröna." Vi fingo ock göra sjöturer i ångbåtens roddbåt under den ljusa sommarkvällen. Vi sjöngo, spelade flöjt och guitarr och höllo riktiga små "picknicker" i gröngräset, där man bjöd hvarandra af den medförda matsäcken."

Så beskrifvas dessa ångbåtsresor, verkliga små idyller. Och man säger vidare sig hafva gjort "angenäma bekantskaper", man knyter förtroliga band, som stundom vara för lifvet, och man prisar ångan i tal och skrift.

Mången ung man och ung kvinna skrifver i sitt resebref eller i dagboken: "aldrig förglömmer jag den resan".

När man passerat Södertälje kanal med sin sluss och besett staden med sina "tokar" samt kringel- och pepparkaksmadamer, hvilket allt ingifver — som det heter — "blandade känslor", befinner man sig på Mälaren. Björkfjärden betraktas som en riskabel passage, och åsynen af Kungshatt "med sina historiska minnen" ingifver vördnad och väcker djupsinniga tankar. Sedan man passerat Essingen och "Tullen", är man "uppe på Riddarholmsfjärden", hvarom det skrifves: "Vi passagerare samlades nu alla på däck, ifriga att i blånande dimma kunna upptäcka kyrkornas tornspiror i Stockholm. Sedan detta verkligen lyckats oss, kunde vi icke annat än förvånas öfver alla de små seglare och ökstockar, som plaskade omkring vår egen majestätiska ångbåt. Och man måste verkligen känna samvetskval öfver, att vi, icke utan ett obeskedligt och sarkastiskt leende, drogo på munnen åt alla dessa tröga, långsamma hö- och vedskutor, som blefvo efter i vårt ångfartygs kölvatten.

Vi blefvo mycket skrämda af de fyra hejdundrande kanonskotten, som vår ångbåtskapten tillät sig aflossa, då vi nalkades hufvudstaden.

Vid dess åsyn stodo vi alla ångbåtspassagerare samlade på däck att beskåda staden. En herre, som var mycket underkunnig och dessutom försedd med en god tub (den han lånade mig), utpekade för oss de stora färgerierna nedanför Skinnarviksbergen, på södra sidan, samt midt emot, på den andra, Kungsholmens garfverier. Där ligger ock, som han berättade oss, herr Owens järnbruk, därifrån ångfartygets maskiner leda sitt ursprung; dessa maskiner — tillade han (ganska känsligt) hvilka nu arbetat så träget för vår skull jämte den osande ångpannan."

— "Stockholms omgifningar äro säkert lika beundransvärda som det säges; ty vi hade sett Rålambshof, det smånätta Aludden och det högt liggande Marieberg. — Sedan ryste vi vid åsynen af Långholmen med sina kala hällar och sitt hemska klocktorn på korrektionshuset. Men slutligen måste vi förvånas öfver det kungliga slottet med sitt platta tak, som skall vara i italiensk smak. Riddarholmskyrkan däremot stoltserar med en vacker, genombruten tornspira, och det gamla kungshuset, nere vid stranden, saknar icke heller tillstymmelse till torn."

Så, på ett ungefär, låter det i de flesta af de första resebref, som kommit till stånd efter en färd med ångbåt. Och längre fram i tiden förekomma äfven skildringar om huru lyckliga de resande känna sig, om de i Stockholm lyckas få se "en skymt af den kungliga familjen".

— "Jag hade", skrifver en ung student, som med ångbåt kommit från Uppsala till Stockholm, "den turen att få se den gamle konungen till häst färdas genom Karl XIII:s torg. Han ser ståtlig ut, och vi följde honom efter, upp till borggården, där vi äfven fingo se kronprinsen Oscar (helt martialisk med mustascher och pipskägg,) samt den änglalika kronprinsessan med sin höga, rena panna och nedlåtande mine. De hälsade oss. De små prinsarna, för söta i sina blå pantalonger och lifvet tätt omslutande spensar, liknade mycket skolungdomen i Linköping."

Af dessa här anförda bref förstår man, att hufvudstaden erbjöd en mängd intressanta detaljer, som folk från landsorten aldrig fått skåda, såvida icke ångkraften kommit till användning i vårt land. Och väl må vi prisa den "halft förryckte uppfinnare", som låtit sin "lilla rökande tingest plaska på Seinen utanför Tuileriernas fönster," det märkliga året anno 17. —

Hvad är det blifvet af Tuilerierna, det ståtliga kungliga palatset? Hvad är det blifvet af den lilla rökande tingesten, som parisersprättarna utdömde som "ett onyttigt föremål"?

O, svara eftervärld! O, Tempora! O, Mores!

Brefskrifningen, som nu behandlar reseintryck, tager alltmera fart. Men så inträffar året 1848, då stora politiska omhvälfningar åter äga rum. Mycket blir därefter förändradt. Allt får raskare fart, ju mera man närmar sig 50-talet.

Telegrafer och järnvägar införas nu i vårt land. Ångbåtarna äro där gammalt nytt. Folkundervisningen har tagit fart. Lärdomsskolorna reformeras. De stora andliga rörelserna i tiden vålla många och starka brytningar. Detta allt inverkar äfven på sättet att skrifva bref; och den art af brefskrifning, som förekom under "flydda tider", närmar sig nu sin undergång. Man läser och reser mera, men bref skrifver man mindre, ty man har nu lättare att träffas, och uppskjuter alla viktiga samtal tills man snart råkas. Man ökar icke längre familjearkiven, men när så sker, är brefvet kort, tillhopaträngdt och affärsmässigt.

På hjärtats känslor offrar man icke många skrifna ord. Långt förr kan man nu afhandla hvad som rörer själens angelägenheter och tillstånd.

Om hvad som händer på den ort, där man bor, säger man nu föga. Man hänvisar till dagbladen.

Snart inbryter en störtflod, som hotar att förkväfva, dränka och tillintetgöra all brefskrifning.

Blomsterkort, vykort, brefkort och kortbref ersätta nu bref i "all land".

Man behöfver icke längre skrifva under mer än initialerna till sitt namn; man behöfver nätt och jämt tänka, ty formulär för alla slags stämningar finnas färdiga. I svart, i färger, i guldtryck, för hjärtats känslor, för själens behof, för att uttrycka sorg som glädje. För helg som söcken. Andliga och världsliga sentenser finnas färdigtryckta, utan att det kostar oss det ringaste hufvudbry, ja, knappast ett penndrag; endast — ett frimärke.

Och fotografien hjälper till att göra brefskrifning öfverflödig. Man sänder "ett kort", af man och barn, hus och hem; af hela tjänstepersonalen; hund och katt, af köksan vid spisen; af drängen, som krattar trädgårdsgången. Med allt detta uppvakta vi våra vänner till jul och påsk, pingst och midsommar; på namns- och födelsedagar — bref befinnas icke längre nödvändiga.

Hvilken ersättning för de "hela postpappersark fulla", som förr skrefvos. Och dessutom, hvilken människa skulle nu gifva sig tid att studera "långa epistlar"?

Upplefver man något märkligt, skildrar man händelsen eller omstufvar den till novell. Den kommer "ut på trycket". Men man hindrar sig icke längre med brefskrifning. Det har kommit ur modet. Det hörde till "flydda tider" och är snart "en saga blott".

Vi telegrafera, vi telefonera, tills vi småhända slutligen finna detta föråldradt och taga till det modernaste sättet — vi flyga.

SLUT.

Årets tolf kapitel.

Täflingsämnet för september månad lyder:

Passar — passar inte...

Ett kapitel om tillbörliga konvenansformer för det moderna umgängeslifvet vid fester och i hvardagslag, vid bröllop och begrafningar, vid visiter och mottagningar, i restauranger och teatersalonger, hemma och på resa.

Ett rikt ämne och alltid af stor vikt så länge svenskarna — trots all påstådd artighet — fortfarande behöfva sitta på skolbänken för att lära sig hyfsning i umgänget. Täflingsskrifter, som skola vara försedda med påskriften: *Iduns artikeltäfling,* samt åtföljda af *författarens fullständiga namn och adress,* måste vara inlämnade till redaktionen af Idun *senast den 31 juli 1911.* För den enligt redaktionens åsikt bästa artikeln utfästes ett pris af

ett hundra (100) kronor

och den prisbelönade uppsatsen inflyter i något af Iduns septembernummer.

MATTOR tvättas kemiskt eller färgas ytterst omsorgsfullt af **Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri-A.-B., Göteborg.** Det är ej likgiltigt till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN. *Modernaste Finpappersbruk.* **Specialiteter: Finare Post-, Skrif-, Kopie- och Tryckpapper samt Kartong.** *Iduns textpapper tillverkas af Klippan.*

A. Blomberg foto.

Fru Emma Carolina Öhman,

född Lemon.

DET SÄGES, att kvinnan ej kan kallas gammal, förrän hon själf medger och vill vara det. Med andra ord — inte förrän hennes själ känner sig trött och längtar efter ro. Detta kan nog till en del vara sanning. Men det finnes så många olika kvinnonaturer; och jag tror, att denna själens makt att kunna ge en ungdomlig prägel åt den yttre människan inte så mycket beror på viljan som fastmer på förmågan att kunna känna så varmt för sina medmänniskor att de egna mödorna glömmas samt att kunna följa med sin tid och känna intresse för dess rörelser. En sådan med ett ungdomligt och intresseradt sinne begåfvad kvinna är fru Emma Öhman, hvilken nu i dagarna firar sin 75-års dag, men ger intryck af att ännu ha decennier af verksamhet framför sig.

Hon hör dessutom till en kvinnotyp, som — kanske på grund af tidens själfuppfyllda, jäktande lif — blir allt mer sällsynt, och hos hvilken man möter denna gammaldags tilldragande älskvärdhet, som inte blott är yttre takt och belefvad artighet, men ett gifvande af sig själf, sin tid och sin medkänsla. Och detta på ett sätt så enkelt och godt, att man ej kan misstänka tonfallets och ordens äkthet — eller ens vid ett första sammanträffande erfar någon känsla af främlingsskap. Det är detta slags kvinnor, som genom sin godhet och charme fortfarande besitta jorden. Det är dem, som mannen i en hustrus eller mors namn åkallar, när den ännu ej fullt färdiga nutidskvinnan, med alla sina ytterligheter, verkar förbryllande och frånstötande på honom; och det är dem och deras varma händer och öppna hjärtan, som tidens oroligt jäktande, trötta kvinna innerst längtar efter, när lifvet synes henne hårdt och meningslöst.

Därför kan det ju heller knappast finnas ett verksamhetsfält som bättre lämpar sig för kvinnor af detta slag än just det, åt hvilket fru Öhman under en lång följd af år skänkt sitt varmaste intresse, tid och arbete, och som i sina många olika former benämnes: välgörenheten.

I trettio år har hon sålunda tillhört styrelsen för "Pauvres Honteux" — en lång och ansvarsfull arbetstid på ett område, där väl mer än annorstädes ett fint förstående och lena händer äro någonting nödvändigt. Att hennes verksamhet här också varit uppskattad, fick hon många bevis på, när hon i våras lämnade den. Bland annat anordnade asylens pensionärer då en afskedsfest, hvarunder en vacker skål i drifvet silfver — med inskription — öfverlämnades till henne som ett minne från dem.

Jämte detta nu afslutade värf har fru Öhman äfven ägnat sig åt ett annat, där hon allt fortfarande ger sin tid och sina krafter, nämligen "Stiftelsen för Gamla Tjänarinnor". Och det var kanske för att mera helt kunna få arbeta och verka för denna anstalt, hvars skapande och första början hon själf varit med om, som utträdandet ur "Pauvres Honteux'" styrelse skedde. Ty — som hon säger — man skall aldrig hålla på med sådana uppdrag, tills man känner att krafterna ej räcka till. —

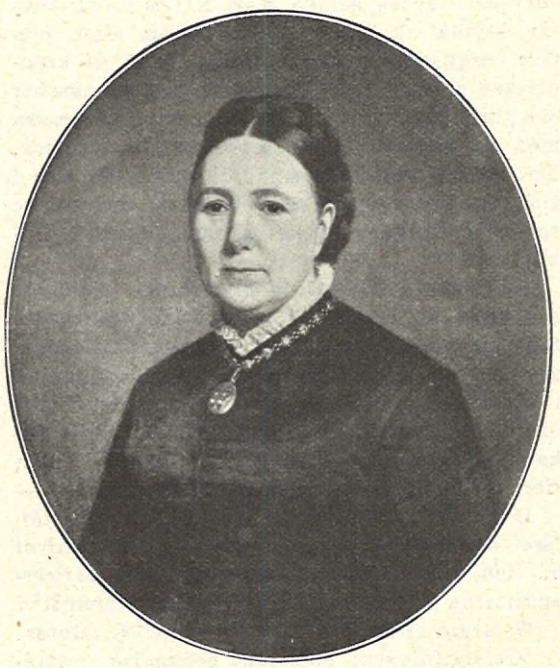

FRU ÖHMAN I YNGRE DAGAR.
EFTER ETT OLJEFÄRGSPORTRÄTT AF AMALIA LINDEGREN.

Sedan femton år direktris vid stiftelsen, upptaga dess angelägenheter nu en stor del af hennes tid och intresse. Och de gamla, ensamma tjänarinnorna, som här funnit en fristad, kunna väl knappast finna någon, som omfattar dem med sådan sympati och så praktiskt och klokt förstår att ordna för dem — någonting som de nog äfven känna med tacksamhet.

För en kvinna med fru Öhmans sinnelag är det dock först och sist det egna hemmet och plikterna där som omhuldats. Och det tyckes som om hon hör till dem, som väl räcka till både för de sina och för dem som intet hem hafva.

Hon är både född och uppvuxen här i Stockholm, där föräldrarna voro tenngjutareålderman Lemon och hans maka, född Horner. Redan tidigt kom hon hemifrån och fick då äfven god användning för sina utpräglad praktiska gåfvor, när hon i egenskap af "husmamsell" kom till en fröken Carolina Sundberg, en mycket förmögen, fint bildad och konstnärligt intresserad dam. Här gjorde sig också den unga flickan så omtyckt och värderad, att hon insattes till universalarfvinge och vid fröken S:s död blef ägarinna till hennes hus, n:o 5 Klara Östra Kyrkogata.

Den Lemonska släkten, som härstammar från en af de under 1600-talet från Belgien inflyttade wallonsmederna, har bland sina medlemmar haft många, som utmärkt sig genom en ovanlig skönhet. Att fru Öhman varit en af dem är ej svårt att gissa. Och hennes samtida kunna äfven tala om, att hon som ung kallades "Rosen i Clara".

Det porträtt, som Amalia Lindegren målat af henne, och som var exponeradt i retrospektiva afdelningen af "Svenska konstnärinnors" utställning i våras, är från en senare tid; det lär dock vara ett godt porträtt, ehuru ej så fördelaktigt likt.

År 1862 blef hon gift med grosshandlaren Eric Öhman — äfven han bosatt här i Stockholm. Deras barn, som alla lefva, äro bankiren Emric Öhman, disponenten vid Surahammar Karl E. Öhman, grosshandlaren Alb. B. Öhman, advokaten Adolf Öhman samt en dotter, målarinnan Fia Öhman, den enda af barnen som ej vistas i hemlandet. Men hon är ej den enda af dem som äga konstnärlig begåfning, ty sång och musik idkas lifligt inom denna familj, och offentligen känd är fru Öhmans brorson, operasångaren Lemon. Det har också ofta händt, att hon med familjemedlemmarnas samverkan kunnat få till stånd riktiga konserter på sina båda asyler, någonting som där naturligtvis väckt den största glädje. Bland de vänner, som ha stått fru Öhman nära, kunna särskildt nämnas Artur Hazelius, hvars goda hjälp och rådgifverska hon var i hans omfattande verksamhet, samt målarinnan Amalia Lindegren och *Lea*, hvilken senare äfven var hennes goda arbetskamrat i välgörenhetens tjänst. — — —

Fru Öhman hör till dem, som ej behöfva sakna vänner, och säkerligen är det många af dem hon omfattat med vänskap som nu skulle vilja deltaga i firandet af 75-årsdagen. Men den dagen är familjens och den högtidlighålles i äldsta sonens, bankir Emric Öhmans sommarvilla Karlsudd. Där ha väl också de många goda önskningarna och tacksamma tankarna stämt möte — ty dem binda ej tid eller rum.

MARIA RIECK-MÜLLER.

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur
fullt tillförlitliga, moderna och eleganta
Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Blusilf 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr.
Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till
Mästersamuelsg. 45 B, Stockholm,
Mönsteraffären "Chic".

Rösträtt och Barnavård.

FRÅN SKARA BARNTRÄDGÅRD. EN LEKTIONSTIMMA.

BARNAVÅRDSANGELÄGENHETER äro ej längre ett undanskjutet intresse i vårt land. Barnavårdskongresser, beviljade statsanslag till effektivare kontroll af barnavården i riket, stats- och kommunala anslag till hem och utbildningsanstalter för barn af olika kategorier vittna därom. För att icke tala om alla enskildas insatser.

Den, som något sysslat med dylika angelägenheter och därunder vid tvistigare fall törnat ihop med lagar och förordningar, märker snart, att samhället officiellt styres enbart manligt — till men för detsamma, det må gärna sägas rent ut.

Det behöfves moders- såväl som fadershand för att styra ett fosterlandshem.

Månne icke ett af de kraftigaste kampmedel att föra fram kvinnans rösträtt är att, medan striden står som hetast, troget arbeta för de *rösträttsplikter*, som en gång skola tillkomma kvinnorna, då segern är deras, och de fått rätt att se på samhällsbehofven för att jämsides med männen söka afhjälpa dem.

För min del finner jag det stridssättet betydligt öfverlägset suffragettpolitikens.

Då man tar del af de sista årsberättelserna för lokalföreningarna för kvinnans politiska rösträtt i Sverige, framgår tydligt, att rösträttsrörelsens medlemmar inse, att de sociala reformbehofven behöfva deras stöd.

I samband med rösträttens upplysningsarbete synas föreningarna hinna till för praktiskt socialt arbete.

På en ort är F. K. P. R:s styrelse också styrelse för fattiga skolbarns bespisning och kommitté för 1 maj-blomman, hvars humanitära syfte är allbekant.

På en annan plats ordnar F. K. P. R. sykurser för obemedlade mödrar och bekläder fattiga barn, startar matlagningskurser för arbetslösas hustrur, förmedlar hemarbete och skaffar arbetsförtjänst utom hemmet åt behöfvande.

En lokalförening sträfvar särskildt att förbättra sjukvårdsförhållandena på platsen och har beviljat medel till anskaffande af en sjuksköterska.

En framåtgående husmodersskola är upprättad i en landsortsstad genom därvarande förening. I en annan stad har F. K. P. R. öppnat en "Mjölkdroppe". Styrelsemedlemmar i ett flertal föreningar synas såsom vårdare inom fattigvården, medlemmar i barnavårdsnämnder, uppfostringsnämnder, fosterbarnsnämnder o. s. v. för att nu ej tala om ledamotskap af skolråd och stadsfullmäktige.

Dessa förtroendeposter ha blifvit en följd af att kvinnorna genom kloka handlingar bevisat sitt intresse och sitt förstånd, när det gäller samhällsförbättrande åtgärder.

Det positiva arbete i dylik riktning, som F. K. P. R. kan peka på, kräfver förståelse hos motståndarna. Säkerligen långt mer än de vältaligaste ord och omvändelseförsök.

Då jag för någon tid sedan besökte Skara, fick jag tillfälle att bese en mönsteranstalt, som F. K. P. R. där grundat redan för åtskilliga år sedan.

Som den aldrig varit omnämnd i pressen, torde en kort skildring af densamma kunna påräkna intresse.

Solen sken öfver "Skara Barnträdgård" och alla de små rosiga anleten, som logo mig till mötes, då jag kom in i det vackra hemmet.

Jordmånen var god för den lilla skaran, det såg man genast.

Föreningens ordförande förevisade den nyligen af en styrelseledamot för ändamålet uppbyggda lokalen, där trefnad, ordning, skönhetssinne och gudsfruktan talade.

Allvar och skämt, afpassadt efter barnasinnen, mötte i ord och bilder från målade färgglada takfriser.

I lekhallen stod ett dockskåp, till hvilket barnen själfva gjort rottingsmöbler och sytt dockor.

Undra då på att dockan blef som "eget barn"!

Denna s. k. barnträdgård — det är så skönt att slippa säga Kindergarten — mottager dagligen 20 à 25 barn. Redan kl. 7 på morgonen kunna mödrar, som hafva arbete utomhus, få dit lämna sina små.

Undervisningen börjar ej förrän klockan 10.

Skolan vill vara en grundläggare för ordningssinnet, och allt arbete, som utföres, måste ske så noggrannt, som små ovana händer kunna. Men barnahanden är lättböjd och barnasinnet mjukt för intryck, om det rätta stödet gifves i rätt tid.

Här få barnen lära sig både arbeta och leka. De få damma, duka och duka af efter måltiderna. De få lära sig sköta krukväxter. Om våren och sommaren syssla de i trädgården utanför med att gräfva, beså och skörda, hvar och en på sin lilla täppa.

Lektionstimmarna användas vidare till sömnad, pappersvikning, modellering, färgläggning, allt efter ålder och förmåga. De barn, som regelbundet besöka barnträdgården, äro allesammans under skolåldern.

En e. m. i veckan har styrelsen ordnat en slöjdkurs för f. d. barnträdgårdselever, och önskemålet är att kunna få ordna en regelbunden arbetsstuga om eftermiddagarna i den ypperliga lokalen.

Om intresset inom samhället blir stort nog att garantera en summa till underhåll af en sådan, då kommer understöd att lämnas från stiftelsen "Lars Hiertas minne".

För att samarbeta med hemmen anordnas föräldramöten med föredrag i barnavård, samtal, sång och — kaffedrickning.

Dessa möten ha visat sig vara till nytta.

Skara barnträdgård vill ej aftrubba ansvarskänslan hos föräldrarna och bli en barmhärtighetsinrättning, där allt gifves men ingenting fordras.

Barnen skola betala en liten summa per månad för arbetsmaterialier — däraf lära de sig förstå, att saker och ting hafva värde, och detta kan bidraga att väcka aktsamhetskänslan.

En ringa penning betalas för middagmålet — 7 öre, så det är ju ett billigt ställe, i synnerhet som två öre afprutas, om det är flera barn från samma familj.

Anstalten har däremot inga friplatser.

Hvarje fredag är baddag. Då plaskas grundligt i det trefliga badrummet, och man täflar om att vara "modigast." Med kännedom om folkhygienens brister, bör man uppskatta, att renlighet ej blir främmande för småttingarna i Skara barnträdgård.

En af våra läkare säger i en nyutkommen bok: "ej nog med att barnens hud blir ren. Barnens *hjärnbark* blir annorlunda. I den har nedlagts ett *nytt lifsfrämjande behof som sitter kvar.*" Kursiveringen är af doktor B. i hans uppsats om renlighet.

Ja, kommer du till Skara, så nöj dig ej med att bese endast den vackra tvåspirade domkyrkan, vandra till stadens utkant och titta på den anstalt, hvarom jag här berättat. Och jag spår, att om du också är hätsk motståndare till kvinnans rösträtt med sitt "förråande" inflytande m. m., så skall du taga af dig hatten för det vackra resultat, som här framkommit på initiativ af Skara F. K. P. R., och du skall tänka: "i en sak ha kvinnorna åtminstone rätt. Det är större nationalekonomi att offra pengar på sedlig och hygienisk barnavård än på fängelser och tukthus."

JULIA SVEDELIUS,
f. von Heijne,

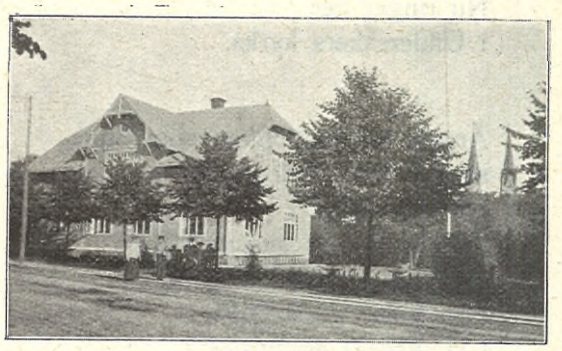

SKARA BARNTRÄDGÅRD.

Iduns Modellkatalog för sommaren är utkommen. Pris 60 öre.

TURISTBLAD.

I.

LYSS TILL det djupa och stora och stilla
mumlet i träden, som gny mot höst.
Svagt som en knäppning förnimmes det lilla
lifvets ur i ditt eget bröst.

Svagt är ditt eget, stort är allenast
det stora i molnens och markens värld.
Uret i bröstet skall stanna, och senast
om några år är det släckt på din härd.

Allt hvad ditt hjärta har velat och värdet
af öknens grubbel och lustgårdens dar,
borta är allting, förskingradt är det
— skogen och molnen och marken bli kvar.

Och i de eviga vidderna stiger
dagen så härlig som någonsin förr.
Sofver du redan? Vaknar du aldrig? Tiger
din röst? Har du stängt din dörr?

II.

Skogen spelar, älfven rinner.
Det är ton af samma ton.
Öfver Ristafallet brinner
regnbågsbron.

Du har vått som dagg på kinden.
Blicken själf är blank och våt.
Är det vattenstänk med vinden
eller gråt?

Räds du hvirfveln, språnget, stupet?
Vill du glida lugnt din gång?
Blott i höjden eller djupet
blir du sång.

III.

Stormen kör i fjällen.
Himlen flyr i kvällen.
Skyarna tumla som troll i dans
kring bergets vrår.
Plötsligt springer det
eld i trädens krans,
och solen går.

Nu ringer det
i Undersåkers kyrka.

Ängen ber med blom som buga,
skogen ber med orgelbrus.
Låt mig bedja i min stuga
om en dag så stor och ljus
som det ljusaste vi dyrka
i en viljas gudastyrka,
i ett hjärtas sommarsus.

Jämtland, juli 1911.

BO BERGMAN.

Idun

Sägner från fattighäradet.

Af Gertrud Almquist.

FATTIGHÄRADET — det är Sunnerbo härad i Småland. Det är ett land, som inte än i dag är upptäckt af turister och landskapsmålare, fast det väl kunde ha sitt säregna intresse. Det är delvis skoglöst, ty skogarna ha sedan århundraden sjunkit ned i de djupa mossarna, som skänka torf till bränsle, men som inte ens med mycken möda lämna nyodlaren mer än den magraste vattensjuka teg. Där mossarna sluta taga ljunghedarna vid, steniga, torra och ofruktbara.

Fattighäradet, det är också den gamla snapphanebygden, där gränsfejderna fordom stodo mellan Sverige och Danmark. Grafhögar af manshöjd och med flera meters omkrets utmärka flerstädes de ställen, där drabbningar ägt rum. Ett femtiotal sådana högar kunna ses på hedarna i Lagans ådal nära Ljungby köping. I Stafsjö socken finnas liknande grafvar i en björkdunge, och i Sunneryds församling midt i en åker har allt sedan sista krigstiden stått en sten med tre inristade kors. Om den händelse, som föranledde stenens resande, går i socknen en berättelse, som här i sinom tid skall förtäljas.

Folket i dessa trakter lärde sig att under kriget tjäna tvänne herrar. Den ena dagen hälsade de danskarna som segrare, och dagen därpå hyllade de svenskarna. De lärde att förställa sig för att vinna egna fördelar, och ännu i dag gäller ett gifvet ord där mindre än annorstädes.

Sunneryds församling ligger i hjärtat af fattighäradet mellan de båda sjöarna Vollmarn och Kölsjön, som förbindas af Vollmarån. Där Vollmarån flyter ut ur Vollmarn bildar den flera strida vattenfall. Den delar sig där i två armar, som längre ned mötas i ett yrande famntag.

På ön mellan de båda forsarna ligger Viks herregård. Den hvita byggnaden är omgifven af höga, lummiga alträd, och sällan tränger en solstråle in genom fönstren. Husets stenfot sköljes vid båda gaflarna af forsen, som hvitskummig och yr hvirflar förbi med en stämma, som stundom öfverröstar människornas. Framför byggnaden blir ön bredare och lämnar rum för en trädgård, där blommorna tyna om sommaren, men där ormbunkar och gräs växa smaragdgröna och frodiga i fukten under de stora trädens skugga.

Nedanför vattenfallen glider Vollmarån i domning och ro sin väg fram genom en grön ådal, där al och pil växa och där vattenblommorna prunka. Ån är djup, men dess vatten är så klart, att man ser det långa ljusgröna sjögräset på bottnen. Vollmaråns sista sträcka mot Kölsjön är omgifven af mossar, där barnen om sommaren plocka hjortron. Vid Kölsjöns andra ända, där Vollmarån åter bildar vattenfall, som drifver en gammal förfallen kvarn, just vid sockengränsen, ligger Sjöboda säteri.

Vik och Sjöboda äro socknens enda herregårdar. Annars bo där inga andra än fattiga, sträfsamma bönder. Vik är den rikaste gården. I forsarna idkas ett stort och gifvande ålfiske, vattenfallen drifva kvarn och såg, och vid Vollmarns stränder finns ännu en del skogsbygd.

Den gamle herren till Vik hette Göran Lindsay, och han hade nyligen dött vid tiden för denna skildring. Han lades till hvila i familjegrafven på Sunneryds kyrkogård vid sidan af sina fäder, som i snart tvåhundra år från far till son ägt Vik, alltsedan stamfadern Mathias Lindsay på sextonhundratalet flyttat öfver från Skottland. Det fanns en sägen om den förste Lindsay, men den hade numera råkat i nästan fullständig glömska. Den talade om ett brodermord och en flykt undan dödsdomen.

Familjegrafven midt på kyrkogården skuggades af höga granar, och monumenten voro af gråsten. På dem alla läste man familjenamnet och efter uppgiften af födelse- och dödsår etc. bibelspråk. Den sista grafven hade dessa ord inristade: "Jag har nycklarna till döden och dödsriket."

Folket, som samlades om sommarsöndagarna på kyrkogården före gudstjänsten, skakade betänksamt på hufvudet, när de sågo den inskriften, och barnen, som under veckans lopp smögo sig hitöfver från den närbelägna skolan, gåfvo orden rysande en egen tydning. Det var herren till Vik själf, sådan de ofta sett honom med hotande arm och blixtrande ögon, som i handen höll nyckeln till de dödas rike. Och när han satte nyckeln i låset och öppnade den väldiga porten, större än Sunneryds kyrkoport, då sågos alla de döda i ett oändligt tåg med bleka ansikten och hvita kläder vandra till den yttersta domen.

Arfvingen till Vik var i utlandet, då fadern dog. Han kom hem till begrafningen. Liksom alla Lindsay var han lång och rak och hade mörka, blixtrande ögon och ett drag af trots kring munnen.

På sommaren året efter den gamles död förde Walther Lindsay sin unga brud hem till Vik. Då skakade folket åter på hufvudet. "Det har ännu aldrig lefvat en fru på Vik, som prisat den dag lycklig, då hon trädde in i sin mans hus, och denna blir inte den första", sade de.

Men den unga frun visste intet af allt detta. Hon var lika glad och ljus som Lindsays voro mörka och dystra, och det gamla huset fylldes den första tiden af hennes glada röst, af hennes sång och skratt.

Hon tyckte visserligen, att trakten var karg och ödslig. Hon var danska till börden och dotter af ett etatsråd. Men alla land kunde inte vara som Danmark, sade hon till sig själf. Och i kärleken till Walther Lindsay fann hon ersättning för allt det hon lämnat.

Om bara inte Gwendolin och Arthur Lindsay funnits, skulle hon varit fullkomligt lycklig. De voro Walther Lindsays yngre, omyndiga syskon. Arthur Lindsay var aderton år och hade de sista åren varit sinnessjuk, men som sjukdomen var af en stillsam natur, vårdades han i hemmet af en gammal trotjänarinna. Den unga fru Lindsay såg honom sällan, men tanken på att han fanns där helt nära henne i det gamla huset förmörkade ibland hennes glädje.

Gwendolin var två år äldre än brodern. Hon hade alla Lindsays dystra skönhet och deras själ, som hos kvinnorna blef en instängd eld, förtärande kroppen, som var dess fängelse.

Hon lefde endast för sin yngre bror, som hon älskade, och för religionen. Hvar söndag reste hon ensam i herrskapsvagnen till Sunneryds kyrka, och en gång i veckan var församlingens komminister ombedd att infinna sig på Vik för att förklara de ställen i Guds ord, som hon ej själf kunde tyda.

Gwendolin hade från första dagen mött sin brors hustru med köld. Camilla Lindsay sökte i början att öfvervinna kölden, men då hon såg, att hon misslyckades, blef Gwendolin henne småningom förhatlig. Hon sökte ej längre den

ovilligt framräckta handen utan gick stolt sin egen väg. Hur ensam den vägen blef för Walther Lindsays hustru, skulle hon blott med tiden fullt lära fatta.

Om Walther Lindsay själf skall ej i denna berättelse mycket talas. Han hörde till de män, som kvinnor älska, och den kvinna, som han gaf sin kärlek, var det blott en dag af hennes lefnads tusenden, skulle inte velat byta bort den dagen mot en drottningkrona.

Ty han hade kärlekens gåfva, som kvinnor skatta högre än godhetens. Och detta var ett arf af männen i hans släkt.

Den första sommaren Camilla Lindsay var på Vik, hölls där en bjudning till hennes ära, fast hon knappast tyckte, att hon blef ärad genom den, hon som var van vid sina föräldrars etatsrådets fester, där Danmarks förnämsta familjer samlades. I hela fattighäradet fanns det inte några förnäma familjer. Så godt som de enda, som inte voro bönder, var prästerna. Därför samlades till bjudningen på Vik utom kyrkoherden och komministern i Sunneryd inte mindre än sex präster från grannförsamlingarna med deras familjer. De mest ansedda bönderna i socknen voro äfven bjudna, ortens länsman, den rödnäste Sondén i Svenstorp var tillstädes i uniform med *trekantig* hatt, och om det inte var annat än handlanden i Vik, som hade händerna röda af saltlake, så var han med.

Men ingen af de inbjudna förhäfde sig i högmod öfver äran att gästa Vik. De voro alla och äfven prästerna, utom en af dem, måhända, så ödmjuka, som det svenska folket är, då det gästar sin konung.

De främmande mottogos af värdfolket i högtidssalen en trappa upp, där väggarna pryddes af stora konstrikt snidade skåp, som stodo mellan långa rakryggade soffor, där väl åtta personer kunde sitta i rad bredvid hvarandra. Här bugade prästerna i prästrock och krage, och prästfruarna nego i svart siden och deras söner och döttrar gjorde sammaledes. De voro klädda i hemväfdt för den nödvändiga sparsamhetens skull. De öfriga gästerna togo prästfolket till föredöme i skick och seder, ehuru bönderna voro styfvare i ryggen än prostarna, och handelsmannens tillämnade bugning blef en knyck med hufvudet, som kom fru Camilla att bakom handen dölja ett leende.

När hälsningsceremonien var till ända, gick värdfolket i spetsen för gästerna ned för den breda stentrappan och ut i trädgården. Här voro enligt fru Camillas önskan bord med förfriskningar dukade. Det syntes henne vara en onödig grymhet att stänga sig själf och andra inne i ett mörkt, dystert hus en varm och klar sommardag.

Den unga fru Camilla i sin luftiga, hvita dräkt såg sig med ett leende ej utan spotskhet omkring på det vördiga prästerskapet, som bildade svarta fläckar i trädgårdens grönska. Hennes far etatsrådet hörde till dem, som ännu på 1870-talet ej dyrkade någon högre makt än den franska revolutionens gudinna Förnuftet. Hans bokskåp voro fyllda med upplysningsfilosofernas verk och hans tal späckadt med deras ord, och Camilla hade varit hans lärjunge, och nu hade hon kommit till ett land, där det ej fanns andra människor att tala vid än prästen.

De goda Sunnerbo-prästerna voro inte heller mycket glädjande att betrakta för den, som älskade skönheten så högt som Camilla Lindsay. De voro undersätsiga och groflemmade. De hade äfven där i det fattiga häradet magar, som rundade sig, oberoende af skönhetens lagar, de hade klumpiga ansikten med stela och dock välvilliga drag, fastän hvem kunde veta, hvad som dolde sig bakom dessa ansikten.

Fru Camilla Lindsay bet sig i läppen, då hon såg sin svägerskas hvita klädning försvinna i en af trädgårdens lummiga gångar tillsammans med komministern i Sunneryd.

Då föll hennes blick med ens på en hög, manlig gestalt, som stod på något afstånd från de andra, lutad mot en trädstam. Han hade som de andra svart rock och prästkrage, men han var inte lik någon af dem, och hon undrade på att hon inte märkt honom uppe i salen. Det ljusbruna, lockiga håret låg kring hans hufvud som en lejonman. Han var smidig och mager, och ansiktet äfven sedt på afstånd med sina skarpa, kantiga drag uttrycksfullt.

"Hvem är den prästen? frågade hon Walther Lindsay, som i det ögonblicket stod henne nära.

"Kyrkoherde Hedman från Lindhult, honom har jag bjudit hit för din skull," svarade han leende.

Hon hann ej fråga mera, men snart därefter hade hon kyrkoherden vid sin sida och lyssnade förundrad till hans tal. Det föreföll henne så märkvärdigt välbekant.

Kyrkoherde Hedman sjöng kärlekens lof och prisade naturens skönhet.

"Ni är ju en verklig Rousseau, herr kyrkoherde," sade fru Camilla Lindsay leende, då kyrkoherden tystnat, "eller kanske rättare uttryckt "le vicaire savoyard". De höra förmodligen till edra vänner".

Det flammade till i kyrkoherdens ögon.

"Le vicaire savoyard," prästen, som förlorat tron, och med andakt böjer sig för formerna, som gifva honom brödbiten. Det är många prästers historia. Men nådig frun skämtar. I fattighäradet hör till och med Concordieformeln till det nödvändiga för själens frälsning, när det gäller prästerna. Nådig frun känner inte Concordieformeln, nå, lekmän kunna bli saliga äfven utan den, och jag tror att till och med "le contrat social" är en mera lättsmält lektyr för en ung dam."

Camilla Lindsay böjde sig närmare prästen.

"Ni är afslöjad i mina ögon," sade hon leende, "försök nu inte att få mig att tro, att ni är en rättrogen präst. Narrkåpan passar er illa."

Kyrkoherde Hedman såg på henne forskande.

"Ja, var lugn," fortsatte Camilla Lindsay. "Jag skall inte förråda er. Vi äro ju medbrottslingar bland alla dessa. Vi tro på gudinnan Förnuft."

Han skakade på hufvudet. "Nej, nej, jag tror på den allena härskande nödvändigheten . . . och därför behåller jag narrkåpan."

"Men äro inte nödvändigheten och förnuftet systrar," invände Camilla. "Det är endast människorna som skilt dem åt. Det gäller att åter förena dem."

"Människorna gjorde rätt i att skilja dem," sade kyrkoherden. "Förenade och tillbedda hade de blifvit dem öfvermäktiga. De skulle sopat bort människorna från jorden. Det är sannerligen inte förnuftet, som ingifvit människorna kärleken till lifvet, men den kärleken skola de sent svika, och ända till dess behöfva de svagare och fogligare gudar, som de själfva skapat och som tillåta dem att lefva."

Camilla Lindsay ryste. "Hvilken mörk lifssyn," sade hon, "och så kan ni tala om kärlek och skönhet!"

"Det är mina små självgjorda gudar, som hjälpa mig att lefva," sade kyrkoherden och log.

Fru Camilla höjde varnande fingret, då hon lämnade honom.

"En dag kommer jag till er kyrka för att höra er predika," sade hon.

*

Gwendolin Lindsay gick med Sunneryds komminister i en doftande rosengång. Han hade ett fult, uttryckslöst ansikte och nedslagna ögon. Det såg ut som om han sof.

Gwendolin talade:

"Pastorn vet, hur mycket frågan om de odöpta barnens tillstånd i dödsriket intresserar mig," sade hon. "Jag ber pastorn inte glömma att vid sitt nästa besök taga med den där afhandlingen i frågan. Pastorn säger ju, att den är fullt renlärig. Man kan aldrig vara nog rädd att bli bedragen, det gäller ju så mycket: en själs eviga väl eller ve, tänk detta: en själs eviga väl eller ve . . ."

Hennes stämma var ljuf och melodisk som ett sakta sorlande vatten.

"Ja visst, nådig fröken, ja visst." Pastorns röst lät likgiltig.

"Jag har läst allt hvad Luther säger om detta," återtog den ljufva och melodiska rösten, "men jag måste erkänna, att det inte helt tillfredsställer mig. Om därför denna afhandling . . ."

"Fröken kan inte få en bibelenligare tolkning," afbröt han henne. "Den kommer att undanrödja hvarje tvifvel och ge ert sinne lugn och förvissning."

Gwendolin drog en suck af lättnad. "Jag önskar det till Gud," sade hon. "Ovissheten är den tyngsta börda en kristen kan bära."

Hon stannade plötsligt.

"Pastorn har ju besökt Arthur i dag, innan gästerna kommo," sade hon hastigt. "Hur fann pastorn honom?" "Är det inte sant, hvad jag sagt, att hans tillfrisknande går framåt?"

Pastorn öppnade för första gången helt ögonen och såg på den unga flickan misstänksamt.

"Jag talade länge med herr Arthur," sade han lugnt. "Jag fann hans tillstånd oförändradt."

Flickan vred nervöst sina hvita, smala fingrar.

"Ack," sade hon, "jag förstår det så väl. Min bror är ovan vid främmande, och det gör honom förvirrad. Jag skulle önska, att pastorn träffade honom oftare. Jag är öfvertygad om att pastorn då skulle ändra tanke om sjukdomen. Det förefaller mig som om han hade ett mycket klarare ljus i Guds ord än andra människor."

Pastorns blick blef allt mera misstänksam.

"Som nådig frökens lärare och själasörjare måste jag påminna nådig fröken om faran för lekmän att själfva söka tyda skriften. I synnerhet borde en person i herr Arthurs andliga tillstånd ej uppmuntras i ett sådant förehafvande. Den som uuderstödjer honom häri ådrager sig i sanning ett stort ansvar."

Flickan skyggade undan för prästens blick, men svarade ej.

Vid de dukade borden, där gästerna sorlade, klingade någon i ett glas och bjöd tystnad. De lustvandrande i trädgårdens gångar närmade sig för att lyssna.

Den gamle kyrkoherde Klöwergren från Odensvik, som hade gåfvan att improvisera latinsk och svensk vers, stod med militärisk hållning framför värdfolket. Hufvudet med silfverhåret var tillbakakastadt och ögonen slutna. Det skrumpna ansiktet darrade af rörelse.

Camilla Lindsay gaf kyrkoherde Hedman en blick, som frågade, om den gamle var värd att höra. Kyrkoherdens blick svarade ja med ett leende.

Då började kyrkoherde Klöwergren. Talet var på svenska till båtnad för lekmän och frun-timmer, men det var rimmadt.

(Forts.)

Glimmingehus

I SYDÖSTRA SKÅNE, icke långt från det blånande Östersjöhafvet, i en trakt rik på skånska kulturminnen, reser sig en gammal borg. Mot höjden sträcker den sina tinnade gaflar och står som en ensam utpost på slättlandet från en tid, då herremännen inneslöto sig, beväpnade till tänderna, i fasta, ointagliga fästen, omgärdade af vallgrafvar och beredda att taga upp striden mot alla och enhvar.

Glimmingehus är den siste af sin ätt — en gengångare från ett tidehvarf, som betecknats som mörkt och rufvande, fastän dock en och annan stjärna lyste klart på natthimlen. Af de många borgarna och slotten från medeltiden i det urgamla Skånelandet finnas emellertid nu endast obetydliga rester, en gräsbevuxen vall, en trasig mur, ett stenkummel . . .

VILDMANNEN.

Glimmingehus är ej ett historiskt slott i vanlig mening. Det är endast — bildlikt taladt — ett högst intressant kapitel ur ett verk, som tiden farit illa med. Verket heter: Nordens konsthistoria under medeltiden. Lärda afhandlingar, publicerade både hemma och utomlands, ha skrifvits om Glimmingehus byggnad, men de svenskar äro lätt räknade, som tagit denna säregna byggnad i skärskådande på ort och ställe.

Den ligger också afsides, förnämt tillbakadragen från den allmänna stråkvägen.

Forskningens män ha med ljus och lykta trefvat sig fram i borgens skumma salar och vrår. Redan på 1850-talet, efter grundliga undersökningar, uttalade professor Brunius gissningsvis hvem som varit slottets byggmästare. Hans hypotes har sedan till full evidens bekräftats. Slottets skapare är den nedertyske byggmästaren och bildhuggaren *Adam van Düren,* som lämnat spår efter sig i Storkyrkan i Stockholm, men framför allt ägnat många och pröfvande år af sitt konstnärslif åt Lundadômens restaurering.

Denna intressanta konstnärsindividualitet, hvars födelseår eller dödsdag vi ej känna, men hvars historia läses i hans verk, vore en nog så lockande bekantskap att göra, men vi måste skynda vidare, och i hastigheten presentera byggherren. Denne är en af samtidens ypperste, sjöhjälten Jens Holgersen-Ulfstand, den frejdade riksamiralen, hvilken under sitt höfdingeskap å Gottland och i striderna med Lübeck i konung Hans tid utstått mången dust på hafvet och fört landets runor med den äran.

År 1487 kom han till Skåne. Här tillträdde han sina fäders egendom. Tiderna voro ekonomiskt sedt gynnsamma för de makthafvande att manifestera sitt välde. Han beslöt att bygga ett nytt, fast stenhus med alla dåtida bekvämligheter, och 1499 lades grundstenen till Glimmingehus.

Genom lyckliga omständigheter har

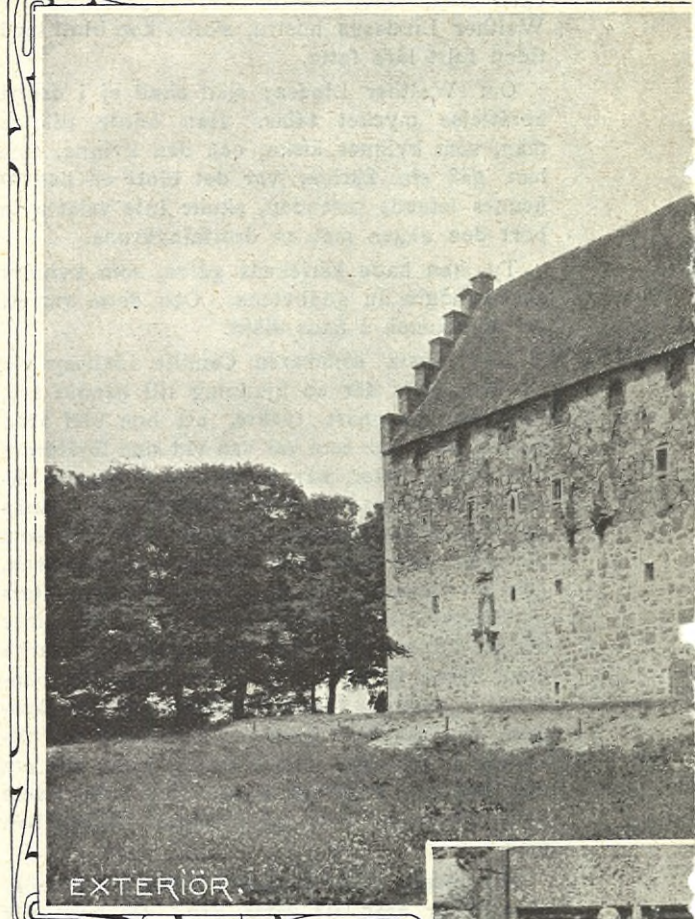

EXTERIÖR.

detta slott undgått belägringar och blifvit bevaradt åt eftervärlden. Visserligen var det Carl XI:s afsikt att 1676 demolera Glimmingehus, och förstörelsearbetet var redan påbörjadt, men genom en mellankommande omständighet afstannade detsamma och borgen undgick den tillämnade förödelsen.

De två märkligaste byggnadsverken från medeltiden i Sverige äro emellertid Helsingborgs "Kärna" och Glimmingehus. Båda äro uppförda i en tid, då tanken på försvaret, framkalladt af de oroliga tidsförhållandena, var den förhärskande. Helsingborgs "Kärna" företer den äldsta typen

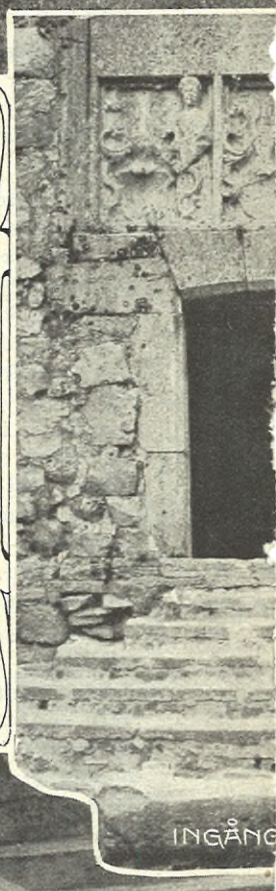

INGÅNG

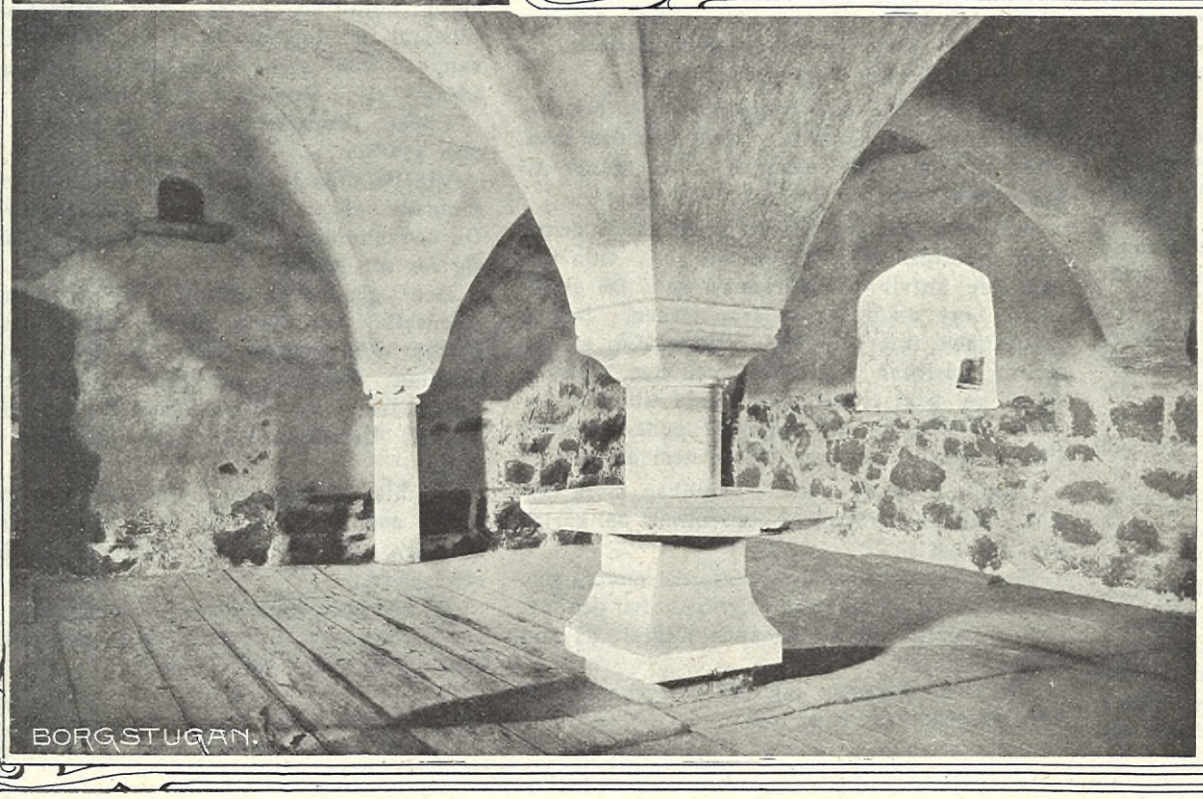

BORGSTUGAN.

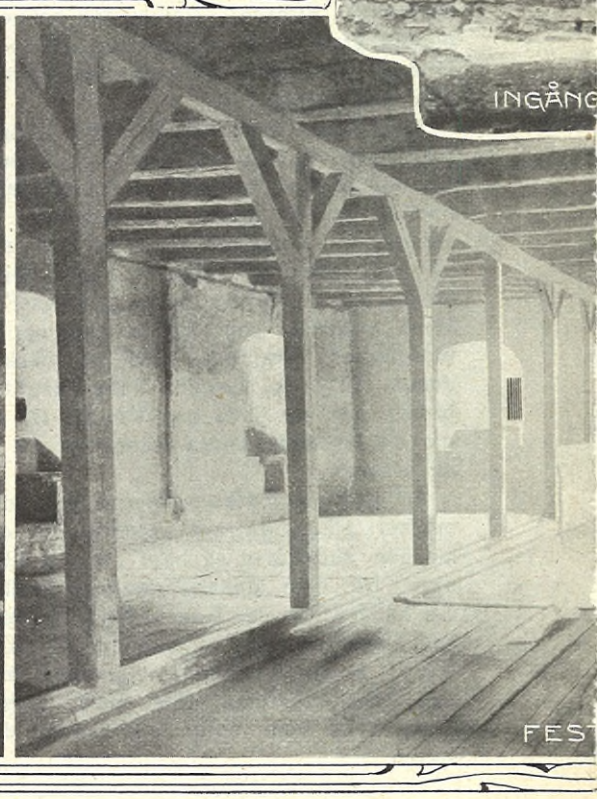

FES

En märklig medeltidsborg.

För Idun af Alfred B. Nilson.

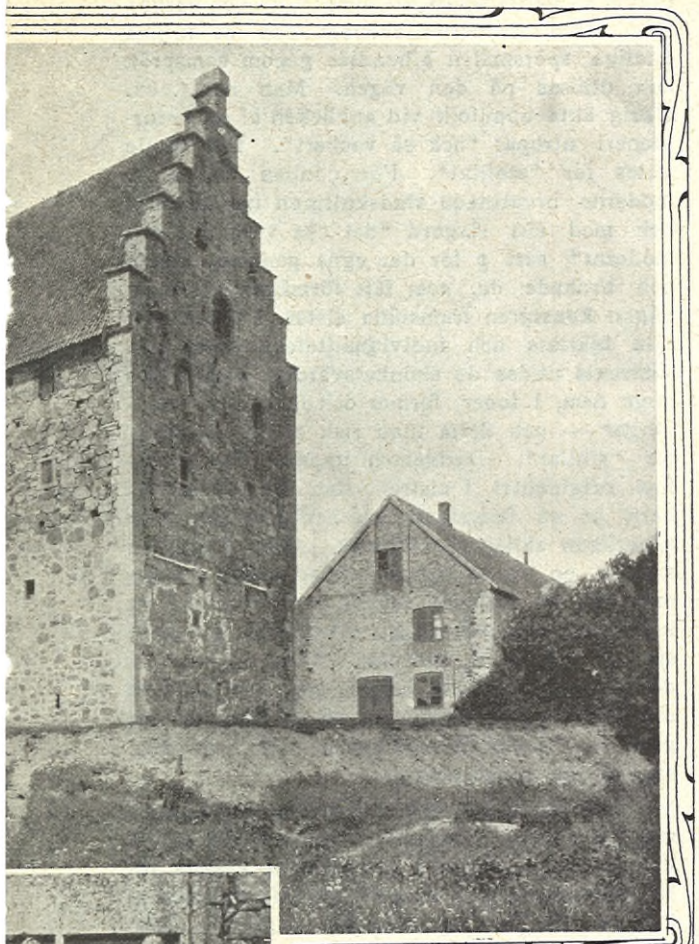

af dessa befästade slott. Glimmingehus är ett led i utvecklingen, tornet, "kärnan" har utvidgats så att längden blifvit större än höjden, d. v. s. antagit karaktären af ett hus. Flera kyrktorn i Skåne med deras tinnade takpartier förråda omisskännlig släktskap med denna borgtyp.

Ganska tidigt kom Glimmingehus i släkten Rosencrantz' ägo. Nuvarande ägaren kammarherrinnan Rosencrantz är en synnerligen pietetsfull vårdare af det gamla slottet, väl förtrogen med dess karaktäristik. Hon är sålunda en värdefull ciceron under ett besök i den imposanta byggnaden.

Man tänke sig att ett dylikt unikt, oersättligt kulturarf hade råkat i privata händer, som handskats mindre varligt med detsamma. Erfarenheterna i detta afseende äro ju som oftast rätt nedslående. Ett fornminne af sådan betydelse som Glimmingehus borde väl rätteligen stå under statens speciella hägn.

I detta sammanhang ber jag få citera ett par uttalanden angående Glimmingehus, som ännu en gång förtjäna att upprepas:

Hans Hildebrand yttrar i en längre afhandling om Glimmingehus i sitt stora verk Sveriges Medeltid bl. a.:

"Vi må skatta oss lyckliga, att denna märkliga byggnad under långliga tider varit använd som sädesmagasin. Om det ätteled igenom varit boningshus, skulle helt visst rumsindelningen fått vika för senare tiders behof och deras känsla för det passande. Nu är det hela oförändradt och utgör i närvarande stund * *det enda oförfalskade vittnesbördet i vårt land* om rumsindelningen inom en forntida herreborg."

Det bör här lämnas den upplysningen, att slottet numera ej användes som magasin.

I "Samlingar till Skånes historia" skrifver Martin Weibull:

"Glimminge, Jens Holgersen-Ulfstands och Rosencrantzarnes gamla borg, jämte Lunds domkyrka de skånska landskapens intressantaste fornminne, står ännu oförstörd, väl värd en fullständig historisk återställning. Kanske skall den ej heller låta vänta på sig, när kärleken för Skånes minnen kommit ej blott till lif, utan äfven till kraft."

Detta skrefs för nära 40 år sedan!

*

Glimmingehus med sina tunga, men enkla former, med de små fönsterkonstruktionerna och de pittoreska, väl afvägda trappgaflarna skänker en känsla af lugn och trygghet. Byggnadsmaterialerna äro hämtade från grannskapet, men hörnstyckena, dörr- och fönsterinfattningar, trappor m. m. utgöras af gottländsk kalksten. De yttre prydnaderna äro sparsamma. Strax öfver ingången finnes en stenhäll anbragt i muren med relieffigurer, framställande Jens Holgerson i full rustning jämte tvänne kvinnofigurer i fotsida kläder.

Af den nästan utplånade inskriptionen inhämtas, att "Anno domini MCDXCIX ann. sancte Valborge dag tha lade iak Jens Holgersen förste stenen i grundvalen i thette hus". De båda kvinnofigurerna hugfästa minnet af hans aflidna hustru Holmger Axelsdotter af Braheätten och hans bröllop med Margareta Arvidsdotter af Trollesläkten — i förbigående

* Kurs. af oss.

RELIEFER I FRUSTUGAN.

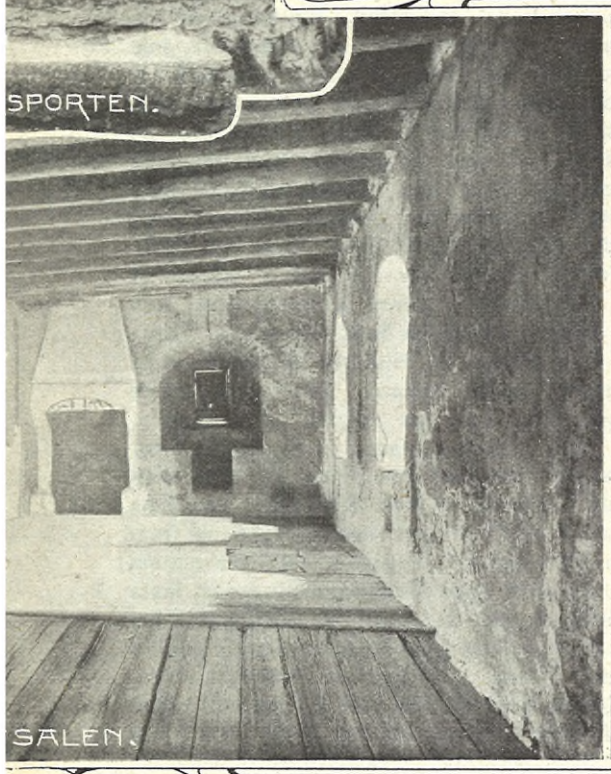

SPORTEN.

SALEN.

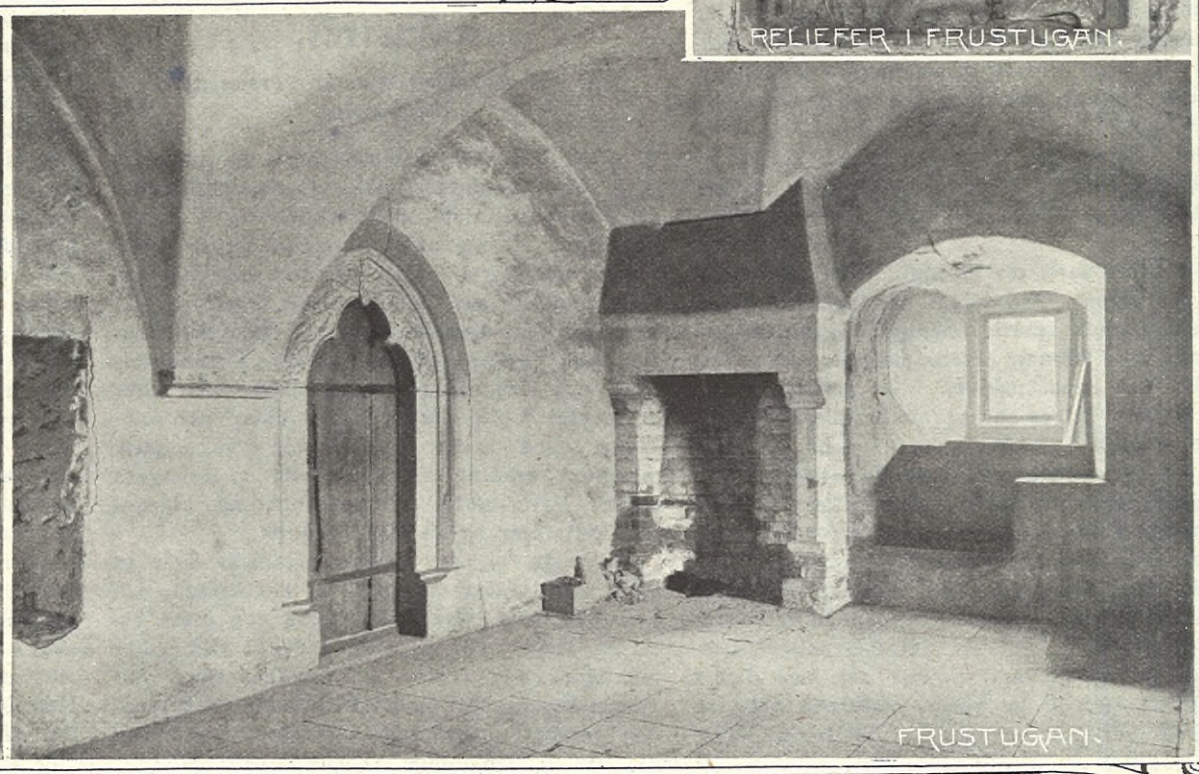

FRUSTUGAN.

nämndt en faster till den bekante ärkebiskopen Gustaf Trolle.

Borgen har endast en ingång — som synes af ej stora dimensioner.

Vi stiga emellertid upp för trappan och komma in i ett vaktrum, från hvilket en dörr till vänster leder in till borgstugan. Tiden är knappt tillmätt, annars hade det nog haft sitt intresse att stiga ned i köksregionerna. Här brann elden på en härd i kökets midt, hvars murar räkna 8 fot. Ifrån detta såväl som från en angränsande större sal, som varit afsedd för den lägre tjänstepersonalen, leda ett slags talrör upp i andra och tredje våningarna.

Enligt nyare forskningar skulle dessa anordningar tjänstgjort som värmeledningar. Men det ena goda utesluter törhända ej det andra, att de haft en dubbel funktion, att förmedla värmen i det stora huset och vid behof fungera som "telefon". Talröret, som synes till vänster å vår bild af borgstugan, tycks dock ej ha varit vidare bekvämt anordnadt för sist antydda syfte.

För fienden var det ej så lätt att inträngа i slottet och passera dessa trånga trappor och förstugor. Skottgluggar, där man minst anade sådana, fallgaller, öppningar, hvarifrån sjudande beck, stenar och skrot haglade ned öfver de objudna gästernas hufvud. Död och försåt lurar öfverallt.

Vi inträda emellertid i den stora, hvälfda borgsalen. I midten reser sig en imponerande pelare, från hvilken en stor rund stenskifva utspringer, ett magnifikt bord, som säkerligen kunde ha åtskilligt att förtälja om gästabud, dryckeslag och brokigt vimmel. Dagern härinne är dämpad, de sex fönstren insläppa ett sparsamt ljus. Men de mäktiga krysshvalfven äro tilltalande och höja stämningen.

Sedan vi gjort en kort visit i herrskapet Ulfstands dagligrum, beundrat de breda fönsternischerna med deras hemtrefliga stenbänkar, ägnade åt förtroliga samtal, besett väggskåp, eldstad och öfriga anordningar, afsedda att förljufva hemlifvet inom dessa trygga bastanta murar, förpassa vi oss upp i tredje våningen och inträda i den egentliga festsalen. I salens fond finnes en utmärkt kamin af kalksten, prydd med ägarens vapen och försedd med allegoriska figurer, karaktäristiska för den medeltida konstnärens skaparglädje. Här äro 8 fönster, alla försedda med sidosäten.

Men det finns också ett annat rum i byggnaden, som vi något vilja uppehålla oss i. Att inom ramen af en kort tidningsartikel gifva en uttömmande beskrifning af Glimmingehus är ingalunda vår afsikt. Det är för öfrigt ej möjligt. Vi vilja endast lämna några antydningar för den flyktige besökaren om hvad det gamla slottet gömmer.

Det förnämsta rummet i hela huset är emellertid det i hvilket vi nu inträda, beläget i nordvästra hörnet. Vi kalla det *borgfruns rum.*

Att detta varit ett luxuöst inredt gemak bär syn för sagen. Till höger om ingången se vi ett skulpteradt arbete, anbragt i väggen, af madonnan med barnet, öfverst omgifven af solens strålar och med månens bild nederst. Med ena handen griper barnet fatt i moderns lockar. I det hvälfda rummet finnas två fönster åt norr och ett på gafveln med vask och afloppsränna. Fönstren äro försedda med sidobänkar. Ofvanför dessa å fönsteröppningarnas sidor äro stenhällar af gottländskt material infattade. Två dylika ha förkommit. En dylik platta framställer Ulfstandska vapnet, en annan åttkantig och af rödaktig kalksten slottsherren själf, omgifven af symboliska figurer och med denna omskrift: "jak ar en kempe stark och stoor fra gulland jak till schone for MCDLXXXII." Till vänster om kaminen ser man en dörr, ledande in till ett mindre rum, hvilken i hög grad påminner om gottländska förebilder.

Det är mycket sannolikt att mäster Adam på uppdrag af byggherren varit på Gottland och gjort studier i och för detta byggnadsverk.

Ännu längre till vänster påträffa vi en större fördjupning i väggen, hvilken tjänat till skåp — dörrarna saknas emellertid. Ofvanför detta sitter en stentafla med den korsfästes bild. Man är ense om, att den knäböjande mannen är Jens Holgersen, men däremot ha äldre forskare, såsom Brunius och Ljunggren, velat i de två mantelklädda figurerna se slottsherrens båda hustrur. Hildebrand åter påpekade, att den af smärta dignande kvinnan är jungfru Maria, som gripen af sonens lidande upprätthålles af aposteln Johannes. Af vår afbildning torde det också till fullo framgå, att denna uppfattning är den riktiga.

Adam van Dürens nam finnes också bevaradt. Öfverst i högra hörnet på detta skulpturverk har han inristat Adam jämte årtalet 1505. Denna signering upptäcktes först efter Brunius och bekräftade dennes förmodan, att van Düren varit verksam på Glimmingehus.

Till slut något om den robusta, nakna figur, uthuggen ur ett enda kalkstensblock, som finnes i vår bildsamling. I ena handen håller han en hare, i den andra ett groft slagträ. Han går under benämningen vildmannen och anses ha varit pendant till en befintlig utsmyckning å östra gafvelröstet: ett hvilande lejon. Han skulle sålunda rätteligen haft sin plats på motsatta sidan. För närvarande står han placerad i en fördjupning å västra gafveln.

Det är tid att bryta upp. Jag vandrar ännu en gång ensam under de skumma hvalfven. Fantasien väcker upp gestalter, män och kvinnor, i brokiga, skimrande dräkter. De ha sofvit under sekler, jag ser dem tydligt...

Vårvinden, som hvinande far fram öfver slättlandet, studsar mot den gamla borgen, hejdas af de tunga stenmassorna, men endast för ett ögonblick. Så kommer han åter, med ökad energi, sveper in genom gluggar och trasiga fönster, gnisslar och klagar, gormar och ryter.

Och kajorna sedan. Huru de flaxa och flyga, skräna och skria! I tusental ha de tagit boning i skotthåll och gömslen — alldeles som om de voro de enda i världen, som hade existensberättigande å Glimmingehus.

Talldungen och kjolmönstret.

Ett skissboksblad från en studieresa i Härjedalen.

DEN MENINGEN, som ännu för några år sedan tämligen allmänt gjorde sig gällande. att allmogekulturens alster skilde sig från den borgerliga genom naivt klumpiga former, skrikande och bjärta färger, har mer och mer genom utställningar och grundlig forskning fått vika för ett motsatt omdöme. Det har visat sig, att "gyllene snittets" regler i mönstrens form och färg mången gång blifvit med- eller omedvetet följda, lika väl som natur- och folklynne, egna tankar och känslor i växlingsrik mångfald erhållit sin spegelbild i allmogens slöjd. Naturligtvis ges det undantag, klåpare och imitatörer ha ju alltid funnits.

Nu veta vi, att hvarje människa äger en egen värld inom sig själf, en känslovärd, och hos dem, som lefva i afskildhet och intim beröring med naturen, vidgas denna värld, blir mäktigare och rikare och befolkas omedvetet genom inverkan af de återkommande stämningar och intryck, omgifningen bjuder. Nu är det så, att landsbygdens talspråk och gälland kutym ej gärna tillåta att opraktiska och spröda ting såsom naturens skönhet och de intima andliga spörsmålen afhandlas genom samspråk och utlösas på den vägen. Man hör t. ex. aldrig äkta bondfolk vid anblicken af ett natursceneri utropa: "ack så vackert". Det skulle anses för "stolligt". Förr, innan den s. k. moderna urvattnade stadskulturen undanträngt och med sitt slagord "det ska vara fint och modernt" satt p för det egna genuina, kunde och brukade de, som fått förmågan att inom någon konstgren framställa alster, i dessa fritt tala hjärtats och individualitetens språk och sålunda utlösa de skönhetsvärden, som funnos inom dem, i toner, former och färgsammansättningar — och detta utan risk att bli ansedda för "stollar". Därigenom uppstod den naturliga originalitet i alstren, som för oss nutidsbarn är så fängslande att beskåda, men som säkerligen sällan rätt förstås. Och så blef en småsak, en bit väfnad, en snidad skål, en skåpmålning, en danslåt o. dyl. i och för sig ett konstverk, som säkerligen mången gång anknöt sig till någon upplefvelse. Men nog nu om detta, vill i stället berätta om hur jag helt oförmodadt fick kännedom om motivet till ett gammalt kjolrandningsmönster, som i sin mån styrker det ofvan sagda.

I juli månad för två år sedan hade jag slagit mig lös för att i Härjedalen studera dess gamla kultur. Är själf jämte och således granne till härjedalingarna. I stugor, på loft och skräpkamrar gnodde jag omkring dagen i ända. Kommen till Sveg, besökte jag naturligtvis det lilla museum af hopsamlade gamla möbler och husgeråd, dräkter, väfnader m. m., som några intresserade åstadkommit. En sådan samling blir ju i regel rätt brokig och en hel del föremål fånga liksom i en blink ens intresse. Af dräkterna var det en kjolrandning i rödt och grönt, som frapperade mig genom färgernas friska och vackra behag. Dessa två färger, som äro komplement- och motsättningsfärger och ytterst tacksamma ur effektsynpunkt, lysa ju mot våra ögon dagligdags mer eller mindre billigt och banalt hopstämda. Men detta mönster stod vida öfver det vanliga, och ändå voro färgerna långt ifrån diskreta. De röda ränderna på barrgrön botten voro i två toner med svart som förmedlingsfärg. Som sagdt. jag lade särskildt märke till detta mönster och tog en färgskiss af det jämte några andra väfnadsmönster i samlingen.

Jag stannade ännu ett par dagar i Sveg för att öfvervara baninvigningshögtidligheterna, mitt besök inträffade nämligen samtidigt med Orsa-Svegbanans invigning, hvilken var en utomordentlig händelse för härjedalingarna, som därmed fingo sin första järnväg. Dessutom var det konungen i sällskap med drottningen, som förrättade invigningen. Efter ytterligare en del ströftåg i omkringliggande byar lämnade jag omsider Sveg med Vemdalen som mål. Uttröttad af spring hos obekant folk och med hufvudet fullproppadt af årtal, namn och historier från stugorna, var det med en känsla af behag jag emotsåg denna landsvägsresa, som skulle komma att räcka inpå nästa dag. Hela vägen bara sitta i en trilla och låta körsvennen och hästen sköta resten! Väder och väglag äro utmärkta, det har regnat på morgonen, alltså intet damm att supa i sig, luften frisk och fuktigt sommarvarm, solen och "gammalhimmeln" skymda af lätta dimslöjor. Snart ha vi lämnat Sveg bakom oss och åka nu fram på en hård och fin landsväg, som går genom flacka tallmoar, inga lockande utsikter att fästa uppmärksamheten vid, allt är som extra beställdt för min sinnesstämning, och jag försjunker allt mer i mig själf och en drömljus hvila. Har åkt en half mil eller så, då jag helt plötsligt får upp ögonen på vid gafvel och tittar mig nyfiket omkring. Hvarifrån detta bekanta?

Vår första Strutsfarm

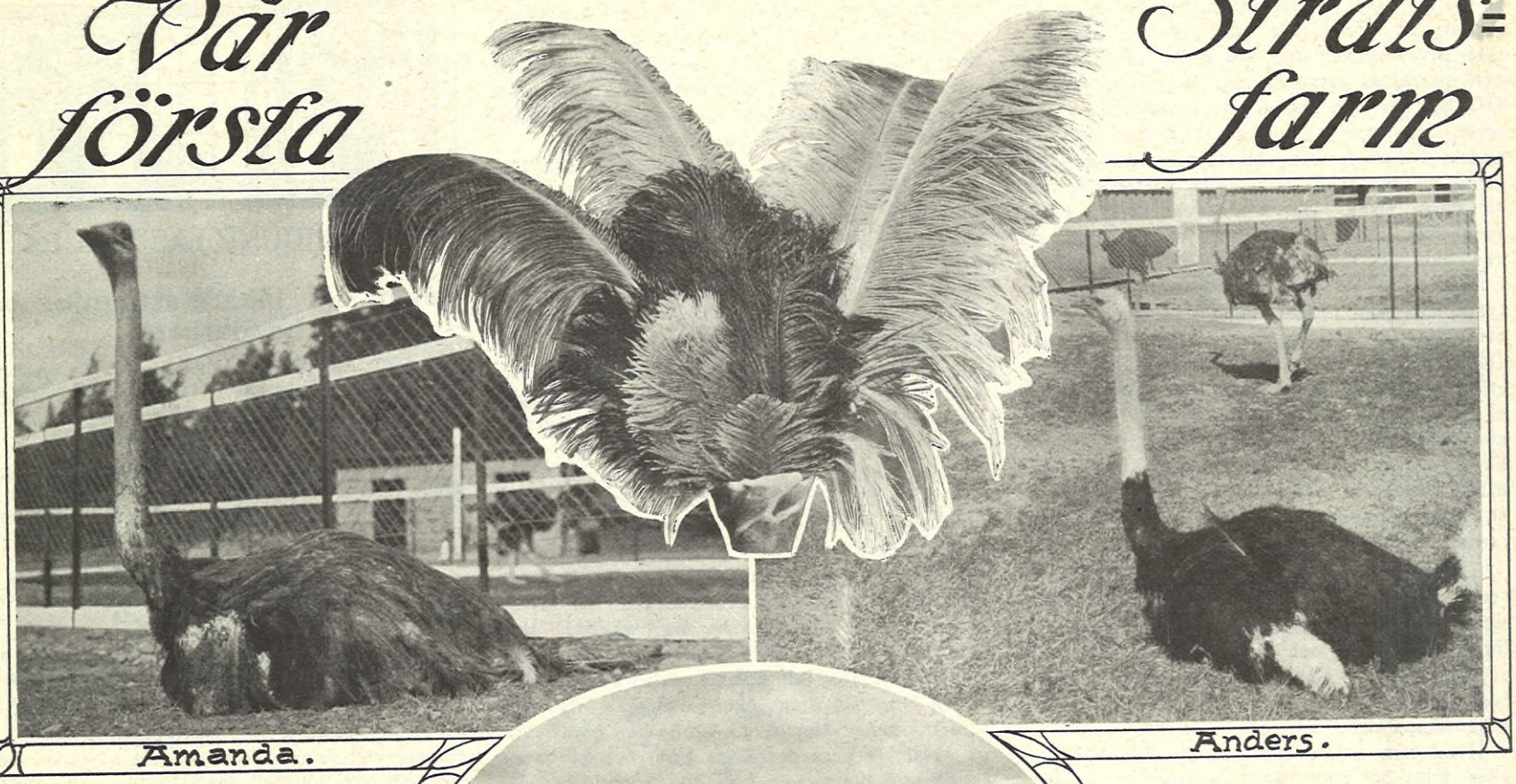

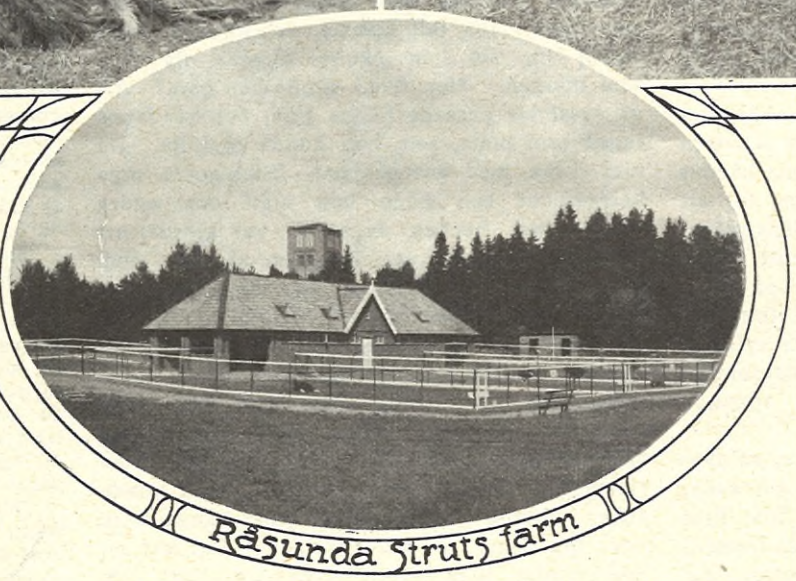

HVEM HADE kunnat tro att strutsarna, dessa den afrikanska öknens ståtliga fåglar, skulle trifvas häruppe i vårt svala land. Det var egentligen Skansens struts, den namnkunniga Amanda, som föranledde den öfverraskande upptäckten genom att visa sig utmärkt uthärda vinterkylan däruppe. — Verkställande direktören i Mejeribolaget Victoria, A. Hanner, föll då på idén att en strutsfarm borde kunna anläggas här i hufvudstaden, och i samråd med direktör B. Isakson, som nu är farmens ledare, kom densamma till stånd i en härligt belägen ängd ute vid Stockholms allra yngsta nordliga förstad Råsunda.

Tillsvidare äro fyra strutspar installerade därute och bland dem den ståtliga Amanda, hvilken alltså kan betraktas som det unga fågelsamhällets stammoder. Inom ett par år hoppas man kunna räkna strutsarna i hundratal, och hvilka skatter af de yppersta strutsplymer för våra damhattar, som då komma att spridas från Råsunda ut öfver världen, är lätt att tänka sig. Det finnes ej tvifvel om att den ypperligt belägna och organiserade farmen skall bli en gifvande affär och tillika en af Stockholms mera anmärkningsvärda sevärdheter.

Den är för öfrigt redan nu i sitt begynnande skick väl värd att tagas i betraktande, hvarför vi lifligt anbefalla alla förströelsesökande stockholmare och turister ett Råsundabesök under de vackra sommarveckorna.

Jag har ju aldrig färdats denna väg förut. Betraktar närmare den ungtalldunge invid vägens vänstra sida, som väckt en sådan sensation — konstaterar att den är mycket vacker, i den fuktigt sommarvarma luften stå de smäckra gulröda stammarna så godt mot grenverkets grönska, och i barren dallrar det af glittrande regndroppar. Och med ens står bilden af kjolmönstret i Svegs museum för mina ögon! Sat sapienti! Min skjutsbonde ger mig en undrande blick, säkert tänker han: Hva i hela friden ser karen spöken midt på ljusa dagen!

Nå hvad ligger det nu för märkvärdigt i denna enkla relation? frågar någon. Öfver de psykologiska lagar, som framkallat denna intuition, kan jag ej lämna nöjaktig förklaring, enär jag saknar kunskap om synsinnets och känslans inre samarbete vid upptagandet och sofringen af minnets bilder. Har emellertid här ofvan nogsamt redogjort för omständigheterna före och vid tillfället i fråga. Och ett faktum torde vara, att den kvinna, som en gång i tiden väft detta mönster till sin klädnad, ej varit främmande för naturens skönhet, att hon sökt föreviga det intryck, just en liknande talldunge skänkt henne. Och med så enkla medel, grönt, två toner rödt och svart i bredare och smalare ränder, har hon utan att afvika från gällande mönsterkaraktär fångat det elementära i sin syn. Hur utmärkt hon lyckats, visar ju min berättelse. Ja, hon var säkert en af de många okända konstnärinnor ute i bygderna, som ägt en medfödd gåfva och som, aldrig pockande på uppmärksamhet, vid väfstol, med nål och flinka fingrar så vackert skildrat sina intryck af natur och lif och därigenom satt en harmonisk och personlig prägel på sina hem samt lämnat efter sig kulturvärden oss nutidsbarn till förnöjelse och lärdom.

P. JONZE.

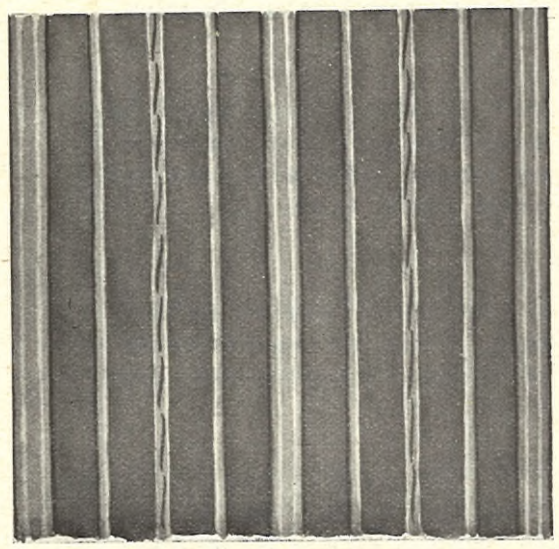

KJOLMÖNSTER FRÅN SVEG, RANDADT I RÖDT OCH GRÖNT.

En kort saga.

Skiss af **Sven Hof.**

(Forts. o. slut.)

"VILL mamma och pappa leka med Eje, för att han har så tråkigt," höjdes en liten bedröflig röst bort ifrån tröskeln, och Eje tyckte själf, att det lät, som om han stuckit hufvudet i en tunna och talat. Då blef Eje rädd, och det blef hans mamma också, de märkte båda två, att det inte stod rätt till. Och just som svårigheterna höllo på att stiga Eje öfver hufvudet och han kände en kväfvande känsla i halsen och brännande tårar bakom ögonlocken, blef han upplyftad från tröskeln, där han satt, och fick lägga sitt lilla hufvud med hela trasslet af ljusa lockar på sin mammas axel och blunda och inte bry sig om, hur det gick. Men han hade en ljuflig förnimmelse af en sval kind, som lutade sig mot hans blossande ansikte, och ett par mjuka, vana händer, som togo af de varma och fuktiga kläderna, och så en sval, god kudde, där det smakade bättre än allt annat att bara låta hufvudet falla ner och så blunda riktigt hårdt och sofva.

Om han nu bara hade fått sofva! Men det var så många, tyckte han, som trängdes och väsnades omkring honom. Där var nu Agnes först och främst med sitt lingula hår och sina långa, smala ben. Sprang hon inte där och ropade och stojade, då han ville sofva och ha ro? Nu hade hon skaffat vattenspannen, som

han inte hade fått, när de lekte sist, och Eje reste sig upp för att se på henne. Men den Agnes, så hon kunde bära sig åt! Slog hon inte öfver honom den ena kalla duschen efter den andra, så att hela hans lilla kropp skälfde! Där låg han och visste inte hvilket han gjorde mest, frös eller svettades. Och där kom den andra, lill-tösen från rättarens, som skrek och förde väsen, stall-Johan, som klatschade med sin långa piska. Han trodde väl, att Eje skulle vara lika road af det som vanligt, men det var han alls inte, och han hytte med handen i luften för att få alla bråkmakarna att vara tysta, eftersom tungan kändes så stel och torr och konstig, att han rent af inte kunde tala. Då strök en sval hand lockarna ur pannan, lyfte det lilla heta hufvudet från kudden, och så kände Eje något friskt, syrligt, som rann ner genom hans torra strupe och för ett ögonblick gaf svalka och välbefinnande åt hela hans lilla brännande heta kropp. Han sträckte ut en liten knubbig hand med gropar öfver fingrarna. "Mamma, håll i Ejes hand!"

Så svag och osäker den lät, den lilla rösten, som annars ibland var så högljudd och kommenderande. Ja, Eje var mycket sjuk, det förstod mamma, och med en svidande känsla af ångest höll hon den lilla handen mellan båda sina hårdt, hårdt, som om hon aldrig ville släppa den.

Hvad som sedan hände visste lilla Eje litet eller intet om dess bättre. Den lilla kroppen brände och frös omväxlande, och ömma händer gjorde allt hvad i människomakt stod för att rädda lilla Eje åt lifvet och hindra hans plåga. Men det var honom en lyckligare lott förbehållen än att bli stor och vuxen och på allvar ta upp kampen i ett lif, som ger så litet och tar och kräfver så mycket. För den erfarenheten vardt han skonad liksom för ålderdomens gråa hår, brustna illusioner och aggande minnen.

Det var tidigt på morgonen just i soluppgången efter dygn af plåga, ångest och vaka, som den fridfulle gästen kom till lilla Ejes säng så sakta och oförmärkt, att ingen förstod, hvad som skett, förr än den lilla handen blef allt svalare och svalare mot moderns heta, tårsköljda kind.

— — —

Septembersolen, som just skulle gömma sig bakom den taggiga granskogen på andra sidan älfven, färgade himmelen i vackraste orange- och citronfärg och lät långa, svala aftonskuggor falla öfver den grusade planen framför stora verandan. Så småningom växte skuggorna och slogo allt större och större stycken af marken under sitt välde. Vid middagstiden hade de legat hopkrupna och små borta i skogsbrynet, men allt som solen sjönk, växte de sig allt längre och längre. Nu var hela planen i deras våld, och de började att klättra uppför den hvita muren, där vildvinet hängde i djupröda festoner och täflade med själfva den glödande aftonhimlen i färgprakt. Så småningom dämpades glöden af den växande skuggan. En kort stund glimmade hela den långa fönsterraden i öfre våningen liksom i en strålande illumination. Så slocknade alla rutorna på en gång, en svag glimt i de låga vindsfönstren, som knappast hunno att uppfånga den röda glansen, innan den släcktes. Så låg hela den stora gården i bleka skymningsfärger, som smälte tillsamman allt mer, blått, grått, tills silhuetten af gård och skog och allt stod hvass och uddig mot en färglös himmel, där stjärnorna blinkade fram, en efter en, medan dimman från älfven kom smygande med sin hvita slöja, som den bredde öfver gräsplaner och blomsterrabatter.

Så tomt och ödsligt det känns, när skuggorna växa och ta herraväldet! Ljuset går bort och färgerna blekna, hela världen böjer sig under förgängelsens välde. Alla lifvets bultande pulsar domna och stanna. Dagsverket är ändadt, och lifvet behöfver oss inte längre. Det enda man har att göra, är att svepa kappan tätare om sig för att möta den smygande nattkölden, böja ner hufvudet och söka samma glömskans ro, som hela naturen har funnit.

För den, som har varit van att i alla sina dar ha händerna fulla med arbete och hufvudet fullt med omsorger och mer eller mindre självskapade bekymmer, känns det allt mycket svårt att en dag helt hastigt stå där, som man tycker midt uppe i sitt arbete, och så märka, att ens gärning är gjord och att man själf är helt öfverflödig. Ännu två månader sedan lille Eje fått sluta sina stora ängsliga ögon i ro, som ingen lifvets oro skulle störa, gick gamla Lina omkring utan att kunna finna sig tillrätta med lifvets nya villkor och kraf. Hon stannade kvar på bruket, det föll af sig själf, när Ejes föräldrar, otröstliga öfver sin gosse, inte mera kunde se den gamla gården, där de ännu tyckte sig höra ekot af en kvittrande, glad stämma och ljudet af lätta små fötter, som voro i rörelse från morgon till kväll. Hvart skulle hon eljes ha tagit vägen? Hon behöfdes ju inte mer hos de unga, men här var hon i alla fall hemma, och det föll henne aldrig in, att hon skulle försöka fly från sina minnen. Men hvad skulle hon göra? Att gå sysslolös passade henne inte, och här fanns ingen tom plats, som hon kunde få fylla. Då blef Lina med ens gammal. Skuggorna togo herraväldet och både hon själf och andra märkte, att hennes dagsverk var gjordt, att skymningsstunden var kommen så fort, som den kommer om hösten, och att natten inte kunde vara långt borta. Hon blef böjd och grå som en liten tomte och satt helst inne i sin egen kammare och pysslade med sitt. Ingen visste, att den flitiga Lina, som i alla tider varit ett föredöme både för husets öfriga tjänstepersonal och för resten för allt hvad tjänstefolk hette rundt om i trakten, kunde sitta i timtal och se på en liten känga, som hon tog fram ur sin byrålåda. Det var en helt vanlig liten brun barnkänga, nött och sliten på tån, och med långa remmar, som hade vållat både ägaren och Lina tusende obehag, då de alltid ville gå upp, hur ordentligt man än knöt dem om mornarna omkring ett litet rundt, välformadt ben.

Om . . .

OM NÅGON under loppet af sin bana
på förhand såge vägen, såge slutet
och vore dömd att minnas allt förflutet —
att intet funnes kvar att efterspana,

att undra öfver, glömma, hoppas, ana —
hur tidigt blefve ej hans lifsmod brutet
och allt, han kunde åtrå, sammangjutet
i detta dödaste af allt: nirvana!

Hvem skulle orka med sitt oerhörda
förråd af fröjd och sorg i gamla minnen,
om glömskan icke lättade dess börda?

Hvem stode ut med sina egna sinnen,
blaseradt öfvertrötta tidigt redan,
om hopp och aning ej förtoge ledan?

FRIDA LANDSORT.

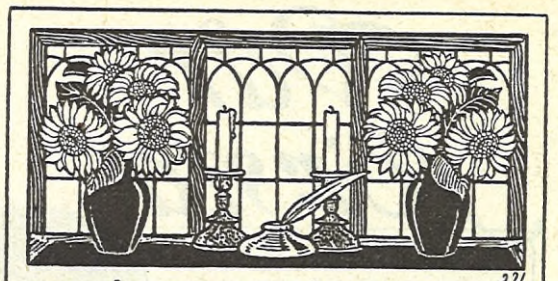

FRÅN IDUNS LÄSEKRETS

Något om läkarmottagning och handarbete.

ÄR DET NÅGON som lagt märke till att sysslandet med ett handarbete är nervstillande, tankeafledande? Jag menar dessa enkla handarbeten, som bestå af stickning, virkning och dylikt och som nu hålla på att bli omoderna.

Nå ja, om den saken som om så många andra kunna ju meningarna vara delade, men i *ett* fall vill jag dock hos kvinnorna rekommendera dessa små handarbeten — och detta fall är hos läkaren, på hans mottagningar!

Ja — se nu inte så komiskt oförstående ut, ty jag menar verkligen hvad jag säger — att just på sådana platser äro de mer än annars lämpliga.

Här en anspråkslös liten förklaring. När man kommer in i en läkares väntrum, sitter det vanligen fullt med besökande rundt om, ty man väljer ju helst de läkare, som ha stor praktik och hvilka därmed liksom garantera oss sin kompetens. — Nå, — du kommer in — blir beskådad af åtta, tio, tjugo par ögon, hvilka noga granska dig; de andra som sitta och vänta äro redan studerade, och nu skall minsta uttryck i ditt ansikte, obetydligaste veck på din klädning iakttagas — men som sagdt — först och sist ditt ansiktsuttryck, om du är rädd, har plågor, hur långt sjukdomen har framskridit hos dig etc

Själf söker du se obesvärad ut, medan du i figurlig mening "slokar svans" inför korselden af blickar.

I lyckligaste fall får du fatt i en tidning, som du redan läst, eller en tidskrift, hvars innehåll du äfven till punkt och pricka känner till. Du låtsas läsa för att slippa möta allas blickar, ty du vet att de stirra på dig ifrån alla håll; först efter en stund börjar äfven du att fatta mod och se dig omkring, ty vid det laget kunna de andra dig — eller har det kommit en ny besökare att granska — eller hafva de återgått och börjat med hvarandra igen.

Ditt tillkämpade lugn börjar gifva vika för en obehaglig nervositet, och ju längre tiden lider, dess mera ökas din oro, ty åsynen af alla dessa stirrande, bleka, oroliga och mången gång ångestfulla ögon kommer din egen fantasi att flyga iväg — Gud vet hur långt på smärtans och lidandets allt annat än angenäma stråt.

Hade man nu ett litet handarbete, en spets, ett broderi, näsdukar att fålla eller dylikt, som tager ringa plats och utan besvär kan få rum i den obligatoriska "väskan", skulle det alltid till någon del skingra dina obehagliga tankar — *dina* ögon hade något "neutralt" att hvila på och dina medväntande sluppe alltid dina i deras tycke rannsakande blickar hvilande på sig.

Föresätt dig att hinna så och så långt på din stickning eller virkning, innan din tur kommer att slippa in till det fruktade och dock efterlängtade mottagningsrummet, och du skall se hur fort tiden går, emedan du måste arbeta nästan febrilt för att hinna det föresatta arbetet. Och jag vågar påstående att *trots* din ifriga sysselsättning skall du vara bra mycket mera lugn då du träder in till läkaren, än hvad du hade varit, om du endast hade fördjupat dig i att betrakta de många väntande patienterna. Låt handarbetet vara din vän, som hviskar till dig uppmuntrande och tröstande ord, som endast du själf hör, och hviska du tillbaka för hvart stygn du tager om det största och bästa du ville få gifva till dem du håller af, till dem du ville bringa glädje och lycka — till själfva lifvet med alla sina kraf. — — Och sedan kanhända en gång, då du är frisk och har glömt allt det självförsakande vackra du sydde in i det lilla arbetet den där hemska dagen i väntrummet, att du träffar på den lilla tingesten vid en storstädning, då du är trött och missmodig öfver allt och intet — och hela minnet af allt det genomgångna kommer åter! Och du känner med samvetsagg att du ej infriat allt det du då sydde in — och du tänker på hur otacksam du varit, som knotat öfver obetydliga småsaker — och du får åter din stora vackra syn från väntrummet, minns allt hvad du ville göra och gifva — nu då du är frisk och kan göra det —. Och du gömmer det lilla stycket tyg till en påminnelse om hvad som varit och är och du går glad och tacksam till ditt arbete igen.

Ja — någonting i den vägen är det jag tänkt mig som skulle göra att en liten spets eller tyglapp, arbetad på under väntan hos en läkare, kunde bringa nytta — t. o. m. inte *bara för stunden!*

ROSA FITINGHOFF.

Patent. **Hafregryn** och **Hafremjöl**

Gyllenhammars

Känner ni trötthet, behöfver ni krafter, ät hvarje frukost GYLLENHAMMARS pat. Hafregryn och Hafremjöl — trötthet en försvinner. Tillverkas under läkares kontroll.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 30 JULI—5 AUG. 1911.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt skinka med äggröra; mjölk; kaffe eller te med surmjölkskaka. Middag: Soppa à la Bismarck; kräftor; hammelsadel med potatiskroketter; hallon med vispad grädde.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; kokt sik med smör och ägg samt färsk potatis; kaffe eller te. Middag: Griljeradt buljongskött med stufvade sockerärter; nyponsoppa med vispad grädde och skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; kall hammelsadel (rester från söndag) med potatisbullar och pressgurka; mjölk; kaffe eller te. Middag: morotspuré med rostadt bröd; kokt gädda med pressad potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; biff à la Lindström med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Bräckt skinka med stufvade spritärter; mannagrynspudding med sylt.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; ansjovisgratin; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kalops med potatis; rabarberkräm med mjölk.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; jämtska kotletter med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Fläskpannkaka; soppa på rödvin.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; gäddgratin à la finesse med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kalfkyckling med potatis; filbunke.

RECEPT:

Soppa à la Bismarck (f. 6 pers.). 1½ lit. buljong, 15 gr. mondamin, salt, kajenn, ½ dcl. sherry eller madeira, 1 burk sparrisknopp (¼ lit.), quenneller af hönsfärs.

Beredning: Buljongen får koka upp, afredes med mondaminmjölet, utrörd med 2 msk. kallt vatten och får koka under rörning 5 min. Soppan afsmakas med kryddorna och vinet. Sparrisknoppen, som upphettats i vattenbad, och quenellerna läggas i soppskålen och soppan hälles öfver. Serveras mycket varm.

Kräftor. De medelstora kräftorna äro bäst. De sköljas i kallt vatten. Till hvarje tjog kräftor beräknas 2 lit. vatten, 45 gr. groft salt samt dillkronor efter smak. Då vattnet kokar friskt, iläggas kräftorna och få koka 10—15 min., läggas upp i ett fat och få kallna i så mycket af spadet, att det står jämnt med kräftorna. Uppläggas högt på ett rundt fat och garneras med dill.

Griljeradt buljongskött (f. 6 pers.). 1½ kg. buljongskött, helst bringa, 8 ansjovisar, 2 ägg, 3 dcl. stötta skorpor.

Till stekning: 5 msk. smör (1 hg.).

Beredning: Köttet som ej bör vara för mycket kokadt, skäres i vackra jämna skifvor. Ansjovisarna rensas, urbenas, hackas fint. Äggen vispas väl tillsammans med ansjovisen, köttskifvorna doppas däri, vändas i stötta skorpor och stekas vackert bruna i smöret. Uppläggas på varmt fat, garneras med persilja och serveras med skiradt smör samt stufvade grönsaker eller potatispuré.

Morotspuré (f. 6 pers.). ½ kg. morötter, 3 msk. smör (60 gr.), 2 lit. efterbuljong, 4 msk. mjöl (40 gr.), salt, kajenn, 2—3 äggulor, 1 dcl. tjock grädde.

Beredning: Morötterna borstas, sköljas, skrapas, sköljas ånyo, torkas och skäras i tärningar, hvilka brynas i hälften af smöret. En lit. af den kokande buljongen spädes på och morötterna få koka, tills de äro riktigt mjuka, hvarefter de passeras. Resten af smöret fräses med mjölet 2 min., purén och återstoden af buljongen spädes på och soppan får koka 5 min. Den afsmakas med kryddorna. Äggulorna och grädden vispas upp i soppskålen, purén hälles i under vispning och serveras med rostadt bröd eller ostkrutong. — Palsternackpuré beredes och serveras på samma sätt.

Mannagrynspudding (f. 6 pers.). 150 gr. mannagryn, 1½ lit. oskummad mjölk, 3 msk. kallt smör (60 gr.), ½ tsk. salt, 3 msk. strösocker, 10 sötmandlar, 10 bittermandlar, 1 kkp. vanliga russin, 3 ägg.

Till formen: ½ msk. smör (10 gr.), 1 msk. stötta skorpor.

Beredning: Grynen läggas i en såssil och spolas väl med kallt vatten. De påsättas i den kokande mjölken och få koka under rörning till en tjock gröt, som upphälles. Det kalla smöret tillsättes genast jämte saltet, sockret, den skållade och rifna mandeln samt de förvällda och urkärnade russinen. När gröten afsvalnat, nedröras de väl uppvispade äggen och massan fylles i smord och brödbeströdd form och gräddas i ugnen omkr. ½ tim. Puddingen serveras varm med sylt eller saftsås.

Fläskpannkaka (f. 6 pers.). 4 ägg, 1 lit. mjölk, omkr. 150 gr. mjöl, 350 gr. lättsaltadt sidfläsk.

Beredning: Äggulorna söndervispas med stålvisp, hälften af mjölken spädes på, mjölet ivispas och resten af mjölken tillsättes. Smeten får stå 2 tim. för att svälla, hvarefter de till hårdt skum slagna äggh vitorna nedskäras. Fläsket skäres i små tärningar, dessa stekas och upptagas ur sitt flott. Litet af fläskflottet hälles i en annan stekpanna, smeten vispas upp, hälles i pannan och en del af fläsktärningarna strös öfver. Pannkakan gräddas i varm ugn, tills den är vackert gulbrun eller omkr. 20 min. Serveras med socker. Af denna sats fås tre stora pannkakor.

Gäddgratin à la finesse (f. 6 pers.). 1 kg. kokt, urbenadt fiskkött eller 1¼ kg. gädda.

Till ratet: 3 msk. smör (60 gr.), 2 msk. parmesanost.

Sås: 3 msk. smör (60 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 4 dcl. fiskspad, salt, socker, hvitpeppar, 6 hela ägg.

Beredning: Fiskköttet skäres i vackra jämna skifvor. Ett eldfast fat eller ett fat af silfver smörjes med hälften af smöret, fiskskifvorna uppläggas därpå och resten af smöret fördelas i flockar ofvanpå fisken. — Smör och mjöl fräsas 2 min., fiskspadet spädes på och såsen får koka 5 min., afsmakas med kryddorna, hälles upp och får afsvalna. Äggulorna tillsättas en i sänder och såsen röres 10 min., sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggh vitorna. Såsen hälles öfver fisken, den rifna osten strös ofvanpå och anrättningen sättes in i varm ugn att grädda 15—20 min. Serveras, om så önskas, med citron och champinjonsås. — På samma sätt kan kokt gös anrättas.

Kalfkyckling (f. 6 pers.). 1 kg. benfritt innanlår, ½ msk. salt (8 gr.), ¼ tsk. hvitpeppar, 1 stor knippa persilja, 3 msk. smör (60 gr.).

Till stekning: 2 msk. smör (40 gr.), 1 dcl. buljong, 3 dcl. tjock grädde.

Beredning: Köttet torkas med en duk, urvriden i hett vatten, och skäres tvärs öfver i 12 jämna skifvor, som utkaflas lätt. Köttskifvorna beströs med en blandning af saltet och pepparn. Persiljan rensas, sköljes, vrides i en duk, hackas groft och inarbetas i smöret. Persiljesmöret delas i 12 delar, och en del lägges på hvarje köttskifva, som därefter hoprullas och ombindes på två ställen med fint segelgarn. Smöret brynes i en järnkastrull, kycklingarna läggas i och brynas vackert, spädas med den kokande buljongen och grädden och få sakta stoka med tätt slutet lock tills de äro möra, eller omkr. ¾ tim. De upptagas, snörena klippas bort, läggas i varm karott, såsen vispas upp, afsmakas och tillsättes med litet tjock grädde, om så behöfves, samt hälles öfver kycklingarna.

Serveras med kokt eller pressad potatis samt lingon och lök.

Att hyra
i
Rönninge.

Villan Furuborg, innehållande 7 rum, jungfrukammare och kök, högt och fritt belägen invid Rönninge järnvägsstation, uthyres från 1 oktober i år. Området bestående af 2 tld naturlig park gör genom sitt läge att man är fullt ostörd af grannskapet med järnvägen. Passande för välsituerad familj, som behöfver stärkande luft i vacker natur nära Stockholm. 50 min. resa. Reparationer efter hyresgästs önskan. Närmare upplysningar hos egaren pr Allm. Tel. Rönninge 18 helst mellan kl. 10—12 f. m.

BJÖRKBOMS MALTEXTRAKT

välsmakande och hållbart, analyseradt af herrar prof. A. Almén och grefve Carl Th. Mörner, hvilka beteckna detsamma såsom ett i alla afseenden förstklassigt fabrikat.

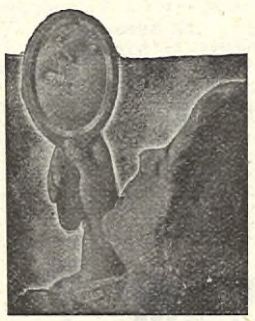

Iakttag själf den förskönande inverkan som
Oxygenol-Tandpulver
utöfvar på Edra tänder vid flitigt begagnande. Dess verksamma beståndsdelar stärka tänderna och gör dem hvita på grund af sin blekande förmåga. Uppfriskar tandköttet.

Rikhaltiga variationer. Begär prisk.
Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Kungl. Hofleverantör.
Försäljningsmagasin: Beridarebansgatan 27, STOCKHOLM.

Ärade kvartals- o. halfårsprenumeranter å Idun

erinras om vikten af att utan dröjsmål förnya prenumerationen för årets senare hälft, så att afbrott i tidningens regelbundna expedition undvikes.

Iduns Julnummer

lämnas ***gratis*** *till alla halfårsprenumeranter.*

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 30.
DEN LILLE KVARSITTAREN.

Karl hade varit ouppmärksam under räknetimmen, hvarför han till straff fick sig förelagdt att sitta kvar efteråt och addera tillsammans siffrorna

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

på sådant sätt att summan blefve jämnt 100. Hvarje siffra skulle medtagas men ej mera än en gång. För öfrigt skulle han få sammanställa dem huru som helst, men endast använda addition. Lilla kvicktänkta Lisa tyckte synd om sin trogne lekkamrat, och hviskade: »addera två gånger» men hann ej mera ty läraren kom.

Kan någon af Iduns snälla läsare eller läsarinnor hjälpa pojkstackarn, så han snart slipper lös?

Lösning insändes undertecknad med namn och adress till Red. af Idun senast den 13 augusti 1911. Å kuvertet bör angifvas pristäfling n:r 30.

De två första rätta lösningar, som vid den därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:a pris: en försilfrad brosch eller också böcker — fritt val — till ett värde af 10 kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 26.
EN NÄSVIS FRÅGA.

På båda sidorna.

Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa prisen: Första priset: Herr Vilh. Henriksson, Harads. Andra priset: Fru Anna Alström, Slättåkra.

TIDSFÖRDRIF.

GÅTA.

Svart var min dräkt, när först jag kom,
Den färgen tyckte man ej om,
Den var visst allt för dyster.
På byken kom jag med min frack,
Och den i många sömmar sprack,
Men nog blef färgen lyster
Nåväl, det var dock inte nog;
Min frack man sedan af mig drog,
Att se hvad som den gömde;
Men ledsamt nog det hände så,
Att man ej mera drog den på,
Med flit man detta glömde.

Hux Flux.

CHARAD.

Mot mitt första draga
Uti vårens dagar,
Många fåglar små,
Att där bon sig reda,
Och i skog och hagar
Muntra drillar slå.
Men när solen sedan
På mitt andra sparar,
Trifvas de ej här,
Och mitt hela lämnar
Ingenting som svarar
Mot de smås begär.

Sibylla.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 29.

ARITMOGRYFEN: Magnus Ladulås: 1) Ems, 2) Brage, 3) lager, 4) äng, 5) gul, 6) visor, 7) sköldar, 8) skatt, 9) ide, 10) sus, 11) holme, 12) fråga, 13) ask.

Pannkakor,
Plättar och Kött-Bullar
bli porösa och läckra om vid tillagningen litet af
Lagermans Bakpulver
Tomten
tillsättes. Se bruksanvisningen.

Maccaroni
är närande och välsmakande anrättning!
Bör användas
till omväxling i hushållet.

Lingon kokas
ojämförligt bäst i
Skultunas Syltkittlar
af
Aluminium.
Kom ihåg nedanstående fabriksmärke!

SKULTUNA
1611

Blomsterlökar
från C. G. van Tubergen J:or i Haarlem.
Årets katalog är utkommen o. erh. g:m
Jean O. Eriksson & Co., Göteborg.

Välsmakande och därför utan tillsatser lätt intagligt äfven af barn är Vasens (f. d. Nordstjernans) järnpreparat "Ferrol", organiskt lättsmält preparat. 0.97 % järn. På alla apotek till 2 kr. fl.

SVAR

(Forts.)

N:r 163. Är eder förmögenhet afsevärd och sonens skulder ej allt för kolossala, så bör ni bjuda borgenärerna ackord med t. ex. 10 proc., mot att samtliga borgenärerna på eder transportera sina förbindelser på sonen. Härigenom får han sitt namn åter och kan åter fritt röra sig som skuldfri man samt i vanlig ordning åter taga arf efter sin mor, men detta förfarande förutsätter att sonen är värdig att handhafva materiella värden eller med andra ord är »skötsam och vaken».

I öfrigt finnas otaliga andra fullt effektiva förfaringssätt, men de kunna icke gärna blifva föremål för meddelanden i »Idun». Nils Olof.

N:r 164. Odla upp några kvm. af Sveriges stenbundna jord! Ni har då själf ett rörligt, hälsosamt arbete och verkar i människokärlekens tjänst genom ert goda exempel.

Tant Beth.

— Blif Frälsningssoldat!

— Det är alltid en stor risk att byta lefnadsbana, särskildt i våra dagar. Nog kan ni arbeta i människokärlekens tjänst på samma gång som ni har den nämnda verksamheten. Försök att vid sidan om kontorsarbetet få någon nätt agentur, så kommer ni mera i beröring med människor. Skaffa er så en liten kolonilott och arbeta själf där på alla lediga stunder. Jag vet flera fruar, som själfva arbeta i sina trädgårdar för att få rörligt arbete till motvikt mot kontorsarbetet, och jag vet en akademiker, ja, en professor, som hade 2 kolonilotter, så att ni mycket väl kan ägna er både åt det ena och det andra nämnda, utan att kasta er fasta och säkra brödbit, d. v. s. er kontorsplats. Har ni frivillig fattigvård i er stad, så gå in i dess förening. Ebon.

N:r 165. Man köper en sats aseptin på apoteket, därmed följer recept på kokningen. Birgitt.

— Här ett beprófvadt aseptinrecept: 100 gr. glycerin, 60 gr. borsyra, 70 droppar pepparmyntsolja, 20 droppar nejlikeolja. 2½ lit. vatten uppkokas och slås på satsen i en glaserad burk. Får stå så öfver natten väl täckt, hvarefter det silas genom fint ylle och slås på buteljer. B.

N:r 166. Vänd er till B. Thyselii byrå, Grefturegat. 1, Sthlm. K.

N:r 167. Jordärtskockor skalas och brynas i smör, litet salt och socker. Ätes till kött.

Jordärtskockor kokas i buljong (eller vatten). Smör och mjöl fräses. Buljongen silas till. Afredes med äggulor. Grädde, vin, socker och citronskal tillsättes. Skockorna läggas i och serveras till kött.

Tant Beth.

N:r 167. Vaxbönor kokas mjuka i lätt saltadt vatten och serveras med rördt smör, liksom sparris.

Jordärtskockor kunna kokas och serveras som föregående eller stufvas till kötträtter eller beredas till soppa, jordärtskockspuré, hvartill, för 6 pers., användes 1 lit. jordärtskockor som skrapas, sköljas och kokas tillsammans med en liten bit selleri i 1½ lit. vatten, hvarefter de passeras. 2 matskedar smör och 3 msk. mjöl sammanfräses och spädes med spadet efter grönsakerna, purén ivispas och får koka 10 minuter, smaksättes med salt, socker och en knifsudd hvitpeppar. En äggula och 2 dcl. grädde vispas i skålen, den kokande soppan tillsättes och serveras med ostsmörgåsar.

Örebro Husmoderskola.

N:r 168. Blif trädgårdsmästare! Köp er litet jord i närheten af stad eller där det är bekväm förbindelse dit! Börja så smått med anläggningar. Om några år kan ni ha en lönande affär.

Tant Beth.

— Man skall akta sig för att kasta ut barnet på samma gång som badvattnet, säger ett ordspråk. Jag kan nog förstå att ni har för liten kroppsrörelse, när ni har kontorsarbete, äfvenså att ni behöfver kroppsrörelse när ni är, som ni säger, »stor och stark». Är ni därtill, som ni nämner, intresserad af husliga sysslor, så kan jag väl förstå att i kontorsarbetet får ni för liten förbrukning af alla edra inre krafter, som inte tycka om att så att säga ligga obrukade eller i träde. Men vill ni lyda mitt råd, så skall ni inte lämna er säkra, goda plats, allra minst när ni tänker på det ekonomiska och gör afseende härpå. Men ni kan dessutom själf »passa upp er» d. v. s. inte ha någon uppasserska, utan stiga upp tidigt, bädda upp er säng, städa eller torka ert golf, damma, vattna edra blommor (har ni inga, så sätt sticklingar, kan göras genast). Så skall ni koka ert kaffe själf. På kvällen kan ni ha hemköpt kakor, söt mjölk, som ni själf tar grädden af på morgonen. Så har ni smör, bröd etc. och äter till en början bara frukost och kväll hemma. Äter middagen i staden. Sen har ni middagen också hemma. Ni köper en Dalliapparat, där man kan koka mycket på en gång och som sköter sig själf. Ingredienserna köpas kvällen innan. Kan ni inte ensam med detta, så bo samman med en annan flicka och ha hushåll tillsammans. Med ett intresseradt husligt arbete och ett godt kamratskap försvinner kontorsarbetets enformighet. Ebon.

N:r 169. Lilla oerfarna småstadsflicka, som bara har lust för teater och ännu inte vet om hon har anlag, skall vänta tills dessa anlag bli så tydliga, så kräfvande, att både hon själf och andra se och förstå att hennes plats är vid teatern. Då, men först då skall hon tala med en teaterdirektör. Eller höra efter med premieraktören Euvall i Stockholm, för att söka komma in vid Dramatiska teaterns elevskola, där man kan få gå till och med 4 år, innan man får uppträda. Allt är beroende på anlagen. Vänta alltså, tills dessa framträda tydligare. Agna er åt hushåll så länge. Gå igenom en kurs på lämpligt ställe. I Kvinnligt Yrkesregister, som blott kostar 1 kr., kan ni läsa om matlagningskurser. Vet ni, äfven en teatermänniska behöfver kunna laga mat. Alla kvinnor behöfva kunna den konsten. Lär er den så länge. Ebon.

N:r 170. Läs den danska resehandboken »Hvor skal vi bo i sommer?» K.

N:r 171. Jag skulle vilja tillråda »Signe» fråga efter en katalog i bokhandeln och däri välja lektyr för läsning under sommaren. För resten ha vi ju nu i våra 1 kronas bibliotek mycket af det bästa man kan önska sig. Välj! Alltid passar något. Anna H—n.

N:r 172. Har själf broderat en klädning på hvit bomullsvoile som har blifvit charmant vacker. Tag något mönster med plattsöm och stjälkstygn; några stora blommor och blad göra sig utmärkt. Brodera med skärt eller ljusblått glansgarn, detta blir särdeles vackert på hvitt. Om ni tager bomullsvoile som jag gjort, bör ni rita upp mönstret med bläck på smörpapper, träckla fast det under tyget mycket tätt så det ej glider och därefter brodera rakt igenom tyg och papper. Annars blir det ingen styrsel. När broderiet är färdigt är lätt plocka bort papperet på baksidan med en nål eller saxspets. Brodera något rundt kimonoblusens urringning, på ärmarna samt t. ex. på halfva kjolen en bård rundt, detta blir mycket vackert. Bomullsvoile kostar 1:80 à 2 kr. metern och är mycket bred, så det går ej åt mer än omkring 4½ metern. B.

N:r 173. Ett medel mot flugor har jag prófvat och funnit mycket bra. Det är formaldehydlösning, som man köper på apoteket (5—10 procent) och tar 2 matskedar däraf till 1 liter vatten, hvilket man slår i glas eller på små fat och sätter i fönstret. En del flugor gå dit och dö i lösningen, andra åter hinna ett stycke ifrån och falla på golfvet, hvarifrån man sedan kan sopa upp dem. Detta sätt att bekämpa flugorna har dessutom fördelen att äfven de bakterier, som finnas på flugorna, dödas med detsamma. Formaldehyd luktar ej obehagligt och är ej heller farligt för människor i de doser, hvarom här är fråga. Det desinfekterar således äfven flugliken.

Anna H—m.

— Har ni försökt med flugfångare och det ej lyckats, så köp en bit hel svafvel för 5 öre, lägg den på ett tefat och tänd eld på den, stäng väl igen alla fönster och dörrar och låt svafvelbiten brinna en 5 minuter eller så, släck den sedan och låt vara igenstängdt en halftimmas tid. Har ni förgyllda föremål i rummet, tag dem då ut, bry er ej om den litet starka lukten som varar en stund (bäst kanske att lägga svafvelbiten i ett bleckkärl). När ni gjort detta, plåga ej flugorna er mer.

Elin H.

— Medel mot flugor: blanda strösocker, malen hvitpeppar och grädde på ett tefat och ställ det i fönstret. Resultatet skall förvåna er.

Örebro Husmoderskola.

N:r 174. Sprätta bort klädseln på hatten. Lös upp en tesked oxalsyra i en kaffekopp varmt vatten. Med en borste doppad häruti borstar man nu hatten ända tills den ser hvit och ren ut. Därefter tar man kallt vatten och borstar öfver hatten tills all syran gått bort. Sedan lägges hatten att lufttorka, men får man då vara noga med att den ligger alldeles jämnt, emedan den annars lätt blir bucklig. Hattarna bli som nya efter detta förfaringssätt. B.

N:r 175. Blåbär blifva utmärkt bra om de torkas i svag värme. Alla rotsaker böra skäras fint och förvällas innan de torkas. Vid användandet läggas de i kallt vatten att svälla innan de kokas. Persilja och dill böra torkas hastigt i rätt varm ugn då de bibehålla sin gröna färg, och sedan förvaras i slutet kärl i mörkt rum.

Örebro husmoderskola.

— Om »Husmor» vill köpa boken »Konserveringsbok» af Gustaf Lind och John Gréen, skall hon däri lära allt, som hör till inläggning och konservering. Den afhandlar just trädgårdsprodukternas och skogsbärens tillvaratagande. Anna H—m.

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA:

»Försök». Försök inte!

L. A. Som intet porto medföljde och dikten för öfrigt saknade allt poetiskt värde, ha vi gjort er tjänsten att sänka den i papperskorgen.

Greta v. Block. Eder »Solstämning på hafvet» är en af dessa rimmade krior, hvaraf vi ej alltför sällan hemsökas, men som ett mångårigt granskarkall lärt oss att tåligt genomlida. Till och med en vers som denna kan ej afvinna oss någon nämnvärd sinnesrörelse.

Rödlysande, sväfvande
molnen sig te.
Höjande, hävande
så synas de
mot blånande, rodnande prakt.
Dess like du aldrig betrakt!

Si:— är också en »skaldinna» af samma skrot och korn. Hon har fått hvad man kallar flugan på »trädens sus», hvilket narrat henne att begå en dikt, som hon nu väntar skall undfå trycksvärtans dop. Efter allt att döma blir det nog en långvarig väntan.

Ada R. Afböjes.

Helmer Bugge. Kommer vid tillfälle.

Norvald Timmerflottare. Manuskriptet kvarligger tillsvidare. Det är endast särskildt aktuella dikter, som införas genast efter antagandet. Eljes få alla vänta en kortare eller längre tid. Men många måste naturligtvis stanna utanför spalternas Kanaan, med mycket små utsikter att någonsin komma in. Poeterna äro ju så oroväckande talrika.

Eivor Grane. Kan ej användas.

Majvor i V. Ni kan måhända utveckla er. Anlag finnas helt säkert.

EXPEDITIONENS BREFLÅDA:

»Hösten 1911», Bångbro. Annonsen kostar kr. 2:50. »M. N.», Helsingborg. Annonsen kostar kr. 2:75 pr gång. Likvid i postanvisning.

Under sommaren,

då huden är särskilt ömtålig, bör man vara ytterst försiktig vid valet af tvål, och alltid tillse att erhålla en verkligt god sådan, som konserverar huden och bibehåller den mjuk och smidig.

Hylins öfverfettade Barntvål

framställd enligt föreskrift af den berömde hudspecialisten D:r P. G. Unna och tillverkad af de renaste och mest utsökta råmateriel rekommenderas särskildt för barn och åt personer med ömtålig hy.

Prima Björk- och Barrved. Goda betalningsvillkor utan förhöjda priser. Svar till "Ved", Iduns exp., Sthlm.

Se Idun n:r 26, sid. 426 o. 434.

En vädjan!

Alla hafva varit mycket förtjusta i mina vackra, mjuka, handflätade läderskärp. Pris: under 70 cm. kr. 4:—, 70—85 cm. kr. 5:—. Extra längd och bredd på särskild beställning. Gör ett försök. Återtages om ej till belåtenhet. Prof å lädersorter mot dubbelt porto. *Styrman Lundström,* **Verml. Björneborg.**

Självkokaren DALLI

som bakar, kokar, steker lämpar sig för alla hushåll.

Arbetar *självständigt,* utan *rök, sot eller vidbränning.*

Tid- och bränslebesparande.

Utsökt mat, Härligt bröd,

enligt vitsord från en mass:a köpare. Begär prospekt och upplysningar hos

B. Wiman,

Generalagent för Sverige m. fl. länder,
Regeringsgatan 46, Stockholm.
Kontorstid kl. 10—4.

Ung skulptör som saknar medel, frågar härmed om någon konstintresserad person godhetsfullt ville bistå honom med penninghjälp under närmaste studietiden. Vackra utlåtande af framstående konstnärer. Svar till "Skulptör", Allm. tidningskont. Gust. Ad. torg, Stockholm.

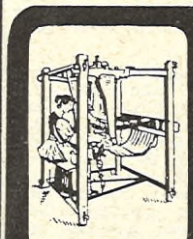

BÄTTRE SIDEN ÄN SCHWEIZER-SIDEN FINNES ICKE!

Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt eller kulört: **Duchesse, Voile, Satin souple, Taffetas, Crêpe de chine, Eolienne, Côtelé, Mousseline,** 120 cm. bredt, från 95 öre metern, **sammet** och **plysch** till klädningar och blusar, äfvensom **broderade klädningar** och **blusar** i batist, ylle, lärft och siden.

Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger **direkt till privatpersoner, porto- och tullfritt** till bostaden.

Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

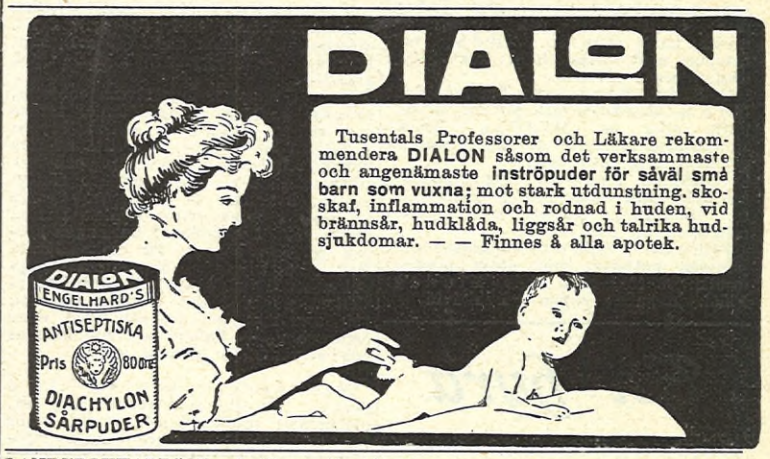

DIALON

Tusentals Professorer och Läkare rekommendera **DIALON** såsom det verksammaste och angenämaste **inströpuder för såväl små barn som vuxna;** mot stark utdunstning, skoskaf, inflammation och rodnad i huden, vid brännsår, hudklåda, liggsår och talrika hudsjukdomar. — — Finnes å alla apotek.

Begär

Hofleverantörer

COLMAN'S SENAP.

Använd i de Kgl. hushållen.

J. & J. COLMAN, Ltd., LONDON, ENGLAND.

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 30 juni 1911.

Tillgångar:		*Skulder:*	
Kassabehållning	1,617,534: 27	Aktiekapital	15,000,000: —
Obligationer	6,799,237: 50	Reservfond	4,400,000: —
Fastigheter & inventarier	4,659,097: 85	Dispositionsfonder	200,000: —
Reverser med hypotek af diverse	46,897,457: 58	Pensionsfond	116,105: 28
Växlar	28,674,610: 23	Depositions-, Kapital- och Sparkasseräkningar	71,968,731: 20
Kreditiv- o. Kontokuranträkningar	16,362,799: 62	Upp- & Afskrifnings- och Kontokuranträkningar	9,363,483: 48
Hos inhemska banker	175,317: 80	Postremissväxelräkning	1,164,052: 61
„ utländska banker	604,460: 30	Till inhemska banker	1,584,407: 13
Å andra räkningar	3,245,386: 68	„ utländska banker	2,757,245: 95
		Å andra räkningar	2,481,876: 18
Kronor	109,035,901: 83	Kronor	109,035,901: 83

"Sedan mitt herrskap började att låta barnen dagligen få såsom morgondryck

THULE-Cacao

är det alldeles märkvärdigt hvad de blifvit snälla, friska och präktiga!"

Kronor 7:—.

En afpassad, broderad hvit linneklädning, bestående af 4½ meter broderad bård, 1 st. broderadt framstycke till lifvet och 3 meter slätt linne i 120 cm. bredd erhålles för endast 7 kronor. Begär priskurant.

Fabrikens öfriga tillverkningar i hvitbrodyr, konstsilke- och metallbrodyr m. m. rekommenderas.

Priskurant gratis. Profver mot 30 öre till porto.

Fabriken Spindeln, Uddebo.

Hotell och Restaurant TEMPERANCE,

3 Bryggaregatan 3, Stockholm.

Propra och hemtrefliga rum från kr. 1.75. Allm. Tel. 351 o. 512. Rikst. 50 67.

LANDTBRUKARESON, hvilken förut innehaft plats å kontor, men hvars håg ligger för landtbruk, frågar härmed vördsamt, om någon för egnahemsrörelsen intresserad varmhjärtad person ville låna honom en summa af c:a sex tusen kronor mot billig ränta för inköp af en mindre gård. Om duglighet och arbetsamhet kunna bästa vitsord förétes. Angående ränta och amortering vidare genom bref. Svar emotses med tacksamhet snarast möjligt till märke »Landtbrukareson», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b., då annonsören om nödigt kapital ej kan anskaffas till hösten ämnar emigrera.

J. G. SWARTZ'

HÖGSTA HVETEMJÖLSTYP

(GROFMALEN) "SNÖFLINGAN" J.G.S. NORRKÖPING

(FINMALEN) "SVANEN" J.G.S. NORRKÖPING

Hemmets konserveringsbok

af **Olga Paulsen.**

Praktisk handledning vid trädgårdsprodukternas och skogsbärens ändamålsenliga tillvaratagande. 100 sidor. Pris 1 kr. Erhålles å boklådorna eller från förf., Rönneholmsvägen 7, Malmö, vid insändande af kr. 1:12 pr postanvisning eller i frimärken.

Att själf måla (lackera) möbler m. m. kan hvem som helst med Ripolin. 84 färgtoner. Torkar fort med en porslinsliknande glans. Otroligt hållbar. En bok »Om dekoration och målning» jämte fullständiga färgskalor erhålles gratis och franko. Le Ripolin, 24 Smålandsgatan, Sthlm.

"Stabil"

trappstolen är behöflig i alla hem och affärslokaler. Alltid färdig som stol eller trappa. Pris kr. 8.50. Sändes till alla platser i landet från

Rönneådalens Slöjdindustri,

adr. *Stockamöllan.*

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

LÄRAREPLATSER
i Bodens Samskola finnas lediga.

1) En lärare (lärarinna) med undervisningsskyldighet företrädesvis i biologi, fysik och kemi. Lön i ett för allt 1,400 kr.

2) En lärare (lärinna) med undervisningsskyldighet företrädesvis i språk (tyska, engelska och franska). Lön i ett för allt 1,400 kr.

3) En lärarinneplats. Kompetensfordringar: Genomgången högre flickskola och småskoleseminarium. Lön i ett för allt 800 kr.

Ansökningshandlingar jämte betyg böra insändas före den 1 aug. till
Styrelsen för Bodens Samskola,
Adr. Boden.
Boden i juli 1911

EN lärarinnetjänst vid uppfostringsanstalten för sinnesslöa barn å Stretered blir ledig att tillträda den 1 januari 1912. Till styrelsen ställd ansökan åtföljd af frejdbetyg och de intyg i öfrigt, hvarmed sökanden vill styrka sin kompetens, insändes till anst. föreståndare under adress Kållered före 15 nästk. aug. Lön i ett för allt 900 kr. pr år med 3 ålderstillägg à 100 kr. efter 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring. Sökande, som kan meddela undervisning i sång äger företräde. Arvode för sångundervisn. utgår för närvar. med 50 kr. pr år. Platsen, som tillsättes med 3 mån. ömsesidig uppsägningsrätt, kan sökas af småskolelärarinna med goda examens- och tjänstgöringsbetyg. Delaktighet kan vinnas i döfstumlärarnes pensionsinrättning. Platsn uppehålles under instundande höstterm. 1 sept.—31 dec. af tillförordn. lärarinna, hvartill ansökan mottages af föreståndare. likaledes före 15:de aug.
STYRELSEN.

KOKERSKA, duglig och snäll, erhåller i höst förmånlig plats å vacker herrgård i Småland. Svar med bet. o. foto. till »Herrgård vid sjö», Gumælii Annonsbyrå, Sthlm.

EN kokerska och en städerska sökas till bättre familj nära Köpenhamn. Kokerskan måste vara kunnig i all matlagning och bakning, lön 22 kronor i början. Städerskan kunnig i tvätt och strykning, samt villig att hjälpa till med barnen (den yngste 4 år), lön 18 kronor i början. Afskrift af betyg och foto. sändas till Fru Middelboe, Viggo Rothesvej, Charlottenlund, Danmark.

I stilla familj kan troende, helst musikal. flicka, kunnig i enkel matl., genast erhålla plats i landsortsstad hos ensam tjänsteman. Svar »Själfständig plats», Iduns exp. f. v. b.

EN anspråkslös bildad och ordentlig flicka med ett gladt och jämnt lynne kan erhålla plats i familj bosatt i en mindre stad i Skåne. Den sökande får vara kunnig i klädsömnad och matlagning m. m. Ålder mellan 30—35 år. (Tvänne jungfrur finnas.) Svar med foto., lönepret., rek. och ålder under adress »Familjemedlem», Heljarp p. r.

EN anspråkslös, vänlig och plikttrogen bättre flicka, ej för ung, får plats i ämbetsmannafamilj ej långt från stad nu genast eller 1:sta okt. att med husmoderns hjälp sköta de husliga sysslorna. Kokerska finnes. Kunnighet i linnesömnad och helst handarbete fordras. Svar märkt »Bleking», Iduns exp.

EN bättre, enkel, anspråkslös flicka erhåller plats vid mindre stationssamhälle å landet att gå frun tillhanda. Rek., helst åtföljda af foto. och löneanspråk sändas till Fru Elin Wodarg, Ljungbyhed.

LÄRARINNEPLATS ledig 1 sept. att läsa med 2 flickor 9 och 6 år. Rekom., löneanspråk och foto. till Fru E. Trumpy, Hillringsberg, Glafva.

LÄRARINNOR, värdinnor, sällskaps-, kontors-, affärs-, hushålls-, barnfröknar få goda platser gm Norra Inack.-Byrån, Malmskillnadsg. 27, Sthlm.

LÄRARINNA erbjudes god plats för 9 års flicka i ingeniörsfamilj vid bruk. Norra Inack:Byrån, Malmskillnadsg. 27, Sthlm.

A herresäte i Värmland, godt hem, får undervisningsvan, musikalisk guvernant plats. Elev, 11 års flicka, 3:dje klassens kurser. Vid. Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsgatan 3 B, Stockholm.

GUVERNANT, helst med lärarinneexamen, sökes för undervisning till 4:de klassen i flickskola samt i pianospelning och handarbete. En eller två elever. Deltagande i husliga eller skrifgöromål önskligt. — Svar med uppgift å löneanspråk och ref. samt foto., som återsändes, till Landsfiskalen Olof Bromée, Sveg.

PÅ grund af husmoderns frånfälle sökes en snygg och treflig flicka, omkring 25 år gammal. Kunnig i matlagning och kompetent att utan tjänare ordningsfullt sköta ett mindre hem samt handleda en liten flicka om 5 år. Tillträde snarast. Goda rek. fordras. Svar med pret., betyg och foto. till »Barnkär», Alingsås p. r.

UNG flicka som genomgått sjukvårdskurs — kunnig i lättare sömnad och villig att med husmodern deltaga i småsysslor inomhus — erhåller god plats i början af sept. uti Göteborg. En persons hushåll, tjänare finnes. Foto., löneanspråk och betygsafskrifter jämte bästa rek. adr. »Fru S.», Ulricehamns Sanatorium.

BARNFRÖKEN. Stadgad, ordentlig, frisk och hurtig bildad flicka, kunnig i enklare klädd- och linnesöm, får plats i familj där 3 barn om 8 mån., 7 och 10 år finnas. Måste förut innehaft dylik plats. Svar med foto., uppgift om ålder och lönepret. torde ställas till »Fru N. Hbg.», Iduns exp.

EN bildad, enkel flicka af god familj erhåller i höst plats i Malmö som husföreståndarinna hos yngre, ogift köpman. Den sökande, som bör vara villig att endast med tillfällig hjälp med gröfre sysslor på egen hand sköta hushållet, bör kunna handleda en 5-årig, välartad fosterson. Musikaliska intressen värderas. Goda ref. erfordras. Svar helst med foto. (hvilket returneras) jämte löneanspråk och om möjligt betygsafskrifter till »Hem 1911», Svenska Telegrambyråns Annonsavdelning, Göteborg.

BARNJUNGFRU, pålitlig och ordentlig, kunnig i sömnad, erhåller förmånlig plats den 1 nov. i familj med 4 barn mellan 2 och 7 år. Svar med betyg och löneanspråk till fru marindirektör Pauli, Djursholm.

GUVERNANT, något musikalisk som kan undervisa tvänne barn i och för inträde i 3:dje och 4:e klassen vid Allmänt läroverk, önskas af direktörsfamilj i vacker trakt af östra Skåne. Svar med betygsafskrifter torde sändas till öfverlärare J. Fridlund, Johannesskolan, Malmö.

LÄRARINNA önskas till nästk. läsår att undervisa 10-årig flicka i vanliga skolämnen, tyska, handarbete och musik. Svar med betyg och uppgift om lönefordringar sändas till »Wästby Egendom», Lidköping.

BÄTTRE flicka verkligt barnkär och kompetent att sköta 3 små barn samt villig att hjälpa husmodern med lättare göromål får plats genast. Svar med foto. »Gladlynt», Östersund p. r.

ANSPRÅKSLÖS flicka, ordentlig, van vid husliga göromål, kunnig i linnesömnad samt villig att tillse större barn, erhåller plats i Göteborg 1:sta eller 15 aug. Svar till »Ordning», Ljungskile.

Duglig ackuschörska

som är villig biträda uti privat familj i slutet af augusti månad och stanna en tid, torde godhetsfullt sätta sig i förbindelse med »Familj», Trelleborg p. r.

Sjuksköterskeplatsen

vid Alingsås Epidemisjukhus kungöres härmed ledig till ansökning före d. 10 inst. aug. Platsen skall tillträdas den 15 inst. aug., ev. senare.

Löneförmåner: 500 kr. årlig lön, fri bostad af ett rum och kök inom Epedemisjukhuset, fri vedbrand och fritt lyse jämte andra, mindre förmåner.

Ansökningar torde adresseras till Hälsovårdsnämndens sekreterare, redaktör Alb. Michelsen, Alingsås, som lämnar vidare upplysningar.

Alingsås den 21 juli 1911.
Hälsovårdsnämnden.

Undervisningsvan, barnkär lärarinna

sökes för nästa läsår till tvänne flickor om 8 och 12 år. Svar med betygsafskrifter, foto. och uppgift å löneanspråk till »Prästgård 1911», Ystads Annonsbyrå, Ystad.

Vid Kronprinsessan Margaretas vårdanstalt

för tuberkulösa barn bli föreståndarinnebefattningen och en sjuksköterskeplats lediga den 1 okt. Ansökningar jämte betygsafskrifter torde insändas till Direktör Claes Virgin, 9 Kungsgatan, Stockholm, som ock lämnar vidare upplysningar.

Lärarinneplats

ledig vid Maltestorps Helpension för flickor. Ämnen: Kristendom med kyrkohistoria, geografi, svensk och allmän historia samt något af de naturvetenskapliga ämnena. Lön: 700 kr. och fritt vivre. Sökande bör kunna tala franska. Platsen tillträdes den 1 sept. Ansökningar med betyg och ref. samt foto. ställda till pensionens föreståndarinna adr. Vinslöf.

För Bräkne—Hoby församling

antages en sjuksköterska från den 1:sta nästa september. Lön 550 kronor jämte dagaflöning. Ansökningar med meritförteckningar sändas före den 1 augusti 1911 till Kronolänsmannen C. G. Håkansson, adress Bräkne-Hoby.

PLATSSÖKANDE

PLATS som kammarfröken sökes af en 19 års flicka, som genomgått fullständig kurs i sömnad och damfrisering. Har förut haft plats i fint hem. Goda rekom. Refl. hänvände sig till Greta Englund, Biby.

UNG flicka önskar till hösten komma till herrgård eller prästgård, helst i mellersta Sverige att under en god husmoders ledning lära allt som hörer till ett hems skötande. Svar till »Jämtländska», Iduns exp. f. v. b.

UNDERVISNINGSVAN skicklig guvernant söker plats till hösten. »X.», Malm, Bettna.

UNG flicka från bildadt hem på landet önskar plats. Kärnfrisk, duglig, van vid barn, anspråkslös. Svar till »Fru A.», Mörrum.

TVÅ unga bättre flickor önska plats till 1 sept. att gå frun tillhanda i samma familj eller i närheten af hvarandra. Svar till »Familjemedlemmar», Iduns exp. f. v. b.

EN praktiserande lärarinna, som genomgått åttaklassigt läroverk, tagit studentbetyg i tyska och engelska språken samt med ett och ett halft års vistelse utrikes, önskar plats som lärarinna i språk och öfriga skolämnen (ej franska och musik). Svar till »24 år», Iduns exp.

UNG, bildad tyska söker plats som barnfröken. Van vid barnavård, sykunnig och musikalisk. Innehaft dylik plats i Sverige, därifrån godt betyg kan företes. Svar torde benäget sändas under adr.: Fräulein Irma Rittcher, Nyborg, Borgholm.

UNG norrländska önskar plats i prästfamilj eller annan bättre fam. för att få deltaga i alla inom ett hem förekom. göromål. Tacksam för svar är »Familjemedlem», Skönvik p. r.

PLATS i familj i stad eller på landet önskas af ung bättre flicka, något kunnig i matlagning. Inga löneanspråk, endast vänlighet. Svar till »18 år», Iduns exp.

UNG flicka, som bland annat genomgått husmoderskola, önskar nu genast plats i hem på landet att mot fritt vivre deltaga i alla hemmets göromål. Svar till »Familjemedlem 22 år», Iduns exp., Stockholm.

29-ÅRIG landtbrukaredotter önskar plats å landtegendom; är villig deltaga i alla husliga sysslor. Vid lön fästes ej afseende. Svar till »J. A.», Falkenberg p. r.

EN enkel och anspråkslös 18 års flicka som i år aflagt realskoleexamen önskar plats i fam. såsom guvernant. Svar till Astrid Kylin, adr. Asklanda.

18-ÅRIG, undervisningsvan flicka, som aflagt organist-kyrkosångsexamen, önskar plats i officers- eller adelsfamilj som sällskap åt barn samt undervisa dessa i musik och sång. Svar till Aug. Bengtssons Kommissionskontor, Kalmar. Tel. 677.

I godt hem på landet sökes plats af musikalisk, undervisningsvan guvernant. Enkel, barnkär, goda betyg. Svar »Samvetsgrann», Sv. Telegrambyrån, Sthlm f. v. b.

FLICKA önskar till den 1 sept. plats som hushållsbiträde på egendom eller herrgård. Genomgått hushållsskola samt deltagit i alla förekommande göromål i ett hem. Kunnig i sömnad. Någon lön önskvärd. Betyg och ref. finnas. Svar till »Familjemedlem», Sturegatan 17 B, Upsala.

UNG, anspråksfull flicka med två års vana i sjukvård, önskar plats som hjälp och sällskap i sjuklig familj eller hos äldre dam. Svar emotses tacksamt till »20 år». Lugnås p. r.

UNG, musikalisk flicka, som genomgått 8-kl. läroverk och ett år vistats i Tyskland. önskar plats till hösten att undervisa ett à två barn i skolans lägre klasser. Svar till Karin Hammar, Halmstad.

EN ung, bildad flicka, som genomgått hushållsskola, önskar plats nu genast på större herrgård eller bättre barnlös familj i stad. Svar inom 8 dagar till »20 år», Arvika p. r.

LÄRARINNA, undervisningsvan, intress. och barnkär, genomgi. 8 kl. lärov. önskar till hösten pl. som guvern. Svar till »20 år», Karlskrona p. r.

EXAM. sjuksköterska med fina rek. från föregående platser, önskar snarast anställning i sjukvård. Svar till »M. K.», Iduns exp. f. v. b.

UNG bättre flicka, kunnig i matlagning, bakning och handarbete önskar plats i större hem i Norrland mot fritt vivre. Svar till »Familjemedlem», Iduns exp., Sthlm, f. v. b.

UNG bildad flicka, som genomgått hushållsskola, önskar plats. Tacksam för svar till »E. G.», Strängnäs p. r.

EXAMINERAD, elem.-bildad lärarinna med undervisningsvana från hem och skola söker till hösten plats i Stockholm eller dess närhet. Svar till »Lärinna», Flen p. r.

GEBILDETES junges deutsches Mädchen sucht Stellung a's Gesellschafterin in feinem schwedischen Hause bei vollständigem Familienanschluss. Taschengeld ervünscht. Off. »K. F. 19», Sassnitz, postlagernd.

EX. kv. sjukgymnast och manicurist önskar i sept. plats som manicurist eller gifva massage åt sjuklig herre eller dam i hem eller utrikes. Tacksam för svar »Sjukgymnast», Dingelvik p. r.

UNG flicka som genomgått seminariet önskar första sept. plats i fam. som barnfröken, helst i Stockholm. Är villig läsa läxor med barnen. Tacks. för svar till »Hösten», Dingelvik p. r.

Handarbetslärarinna

söker plats i skola eller hem. Kunnig i kläd- och linnesöm. Svar till »Kunnig», Sv. Telegrambyrån, Örebro.

Bildad fransk dam

söker till sept. anställning i en god familj. Ut. sv. ref. »France», Iduns exp.

Plats i Kindergarten

småbarnsskola eller familj sökes af ledarinna, som genomgått Kindergartenseminarium. Svar emotses före denna månads utgång under adr. »Kindergartenledarinna», Skrea.

INACKORDERING kan erhållas å landtställe invid Ulricehamn, nära skog o. sjö. Hög luft. Svar till »Barrskog», Ulricehamn.

TVÅ friska unga flickor villiga att dela rum, som önska grundlig undervisning i alla hemmets göromål, erbjudes tillfälle därtill i aktadt hem på landet under skicklig husmoder. Valfria ämnen tyska, musik, knyppling. Pris pr mån. 50 kr. Tillträde 1 sept. Svar till »Hemtrefnad», adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

ETT godt hem önskas åt medelålders dam, som är något nervklen och saknar eget hem. God omvårdnad och ett vänligt bemötande önskas, äfven god, närande föda. Svar till »Skog och högt läge», Iduns exp.

TÖCHTERPENSIONAT v. Frau R. Cramer, Hannover, Ifflandstr. 26 bietet jungen Damen angenehmes, Heim. 1:a schw. u. deuts. Ref.

INACKORDERING erbjudes 1 ell. 2 unga damer i svensk familj vid Radiumbad Kreuznach (Rhenprov.). Godt tillfälle till musik- och språkstudier. Fru E. Åberg, Elisabethstr. 10.

I ett godt o. trefligt hem vid Grefgatan nära Strandvägen mottages några unga damer till inackordering, ensamt eller deladt rum fr. 1 september. Svar till »O. K.», Nordsjö, Karlsby. Riks Borensberg 15.

INACKORDERING i Uppsala. I bildad familj kunna tvänne flickor (studentskor eller fackskoleelever) erhålla god helinackordering från och med höstterminen. Centralt läge. Deladt eller eget rum. Moderat pris. Svar till Fru Lisa Stagh, Uppsala.

EN ordentligt uppfostrad flicka som möjligen är i saknad af föräldrahem, erhåller inackordering i landtbrukarefamilj i Östergötland. Svar till »Ordentlig», Iduns exp.

I slutet af sept. erhålla friska och klena pers. god inack. på längre eller kortare tid i mindre pensionat. Hög, stärkande skogsluft. Tysta och soliga rum med goda sängar. Godt bord. Priset moderat Tuberkulösa mottagas ej. Svar till »Hvila och rekreation», Södertelje p. r.

UNDER SKICKLIG föreståndarinnas ledning mottagas hushållselever såväl i enklare som finare matlagn. som ock i ett hems skötande. För klena damer som önska rekreation och sysselsättning särdeles lämpligt. Pensionatet Långbanshyttan (Värmland).

ETT godt hem önskas åt en 14 dagars gammal gosse, helst som eget. Svar till »Fattig flicka», Sundbyberg p. r.

Sommarnöje gratis.

Finnes någon ung flicka som någon tid fritt vill vistas på badort (i Kullen) för att sedan i utbyte emottaga annonsören i sitt hem. Vidare pr korrespondens. Svar märkt »Sommarnöje», Arild p. r.

Celle- Hannover. Töchterpens. M. Claudi — f. In. u. Ausländ. Gegr. 1886. Ausbild. in Wissensch., Sprach., Musik, Handarb. etc. Gute Ref. Gute Erfolge. Preis 1200 Mk. p. a., ohne Ex. Prosp. auf Wunsch.

Nelly Jäderholms Pensionat,

3 Strandvägen 3,
(8 min. i spårvagn från Centralstationen)

Rekommenderar sina ljusa och hemtrefliga rum, utsikt åt Strandvägen. Nutida bekvämligheter! Moderata priser! Obs.! Äfven måltidsinackordering erhålles! För familjer att beakta! Allm. Tel. 11476. Rikstel. 13227.
Vördsammast *Anna Lindgren.*

Godt hem och god skola.

Två kamrater till egna döttrar erhålla till moderat pris inackordering och undervisning, jämväl i musik, nästa läsår i Slätthögs prästgård. Undervisning i 1:a, 2:a och 4:e kl. kurser meddelas af undertecknad samt två lärarinnor. Förest. för Vexiö lärov. för flickor, frkn A. Rahmn, lämnar på begäran utlåtande om kompetens och öfrigt. Svar före 15 aug. till *S. A. Hallborg*, Kyrkoherde, adr. Moheda.

Svenska Blomsterlökar

***Katalogen** är utkommen.*

Widtsköfle Gårdskontor,
Widtsköfle.

Telegram **Kristianstad.** Telefon **Degeberga 25.** (2 sign.)

Efter fotografier utföras

Vykort

i förstklassigt ljustryck och färgtryck till lägsta pris af *Svenska Litografiska Aktiebolaget,* Stockholm C. Största anstalt i Skandinavien för vykortstillverkning. I lager: Vykort från Sveriges alla landskap samt fantasi- och gratulationskort. Utför alla slags tryckalster. Begär prof och prislista.

Specialaffär för SCHWEIZERBRODYR, SPETSAR, VÄFNADER m. m. Tillverkning af DAMUNDERKLÄDER. Rikt profsortiment till landsorten.
BRODERI-AFFÄREN.
3 KOMMENDÖRSG. 3.

LONDON Alwyne College, Canonbury. Flickor och unga damer mottagas. God inack. Komf. hem. Utm, ref. Goda språklekt. Trädg. Tennis. 60 kr. pr månad.

HUSHÅLLSSKOLAN Holen, Insjön, Dalarne, emottager ännu några elever samt sommargäster på längre eller kortare tid. Bref besvaras mot bifogadt porto.

Två unga flickor,

som dela rum, erhålla inackordering i trefligt hem å det vackra Omberg. Tillfälle finnes äfven att deltaga i hushållsgöromål. Svar till »Jägmästarefamilj», Alvastra.

Angenäm sommarvistelse.

Å Lilla Tolabo, Bottnaryd, i härlig trakt af norra Småland, emottagas ännu några inackorderingar.
Änkefru BERTHA KITTEL.

Rekreation.

Unga flickor (äfven hushållselever) mottagas. Sandvik pr Smål. Burseryd. Öfverstinnan Anna Hyltén-Cavallius, f. Frick.

Ung flicka

som för språkstudier ämnar vistas i Berlin kommande vinter, vore tacksam för anvisning å någon familj därstädes, där inackordering kan erhållas till moderat pris och vänligt bemötande påräknas. Svar till »Vintern 1911—1912», Iduns exp. f. v. b.

Som läskamrat

till egen 11-årig son, kan en frisk och hurtig gosse få god undervisning i 2:dra klassens kurs i godt hem i frisk och vacker trakt. Svar till »Jägmästarefamilj», Alvastra.

Pensionnat Protestant E. Fray

Directrice M:elle **B. Frère**
69, rue Perronet, Parc de Neuilly, **Paris.**
Belle situation. Grand jardin.
Préparation aux examens. Professeurs de l'Université. Education chrétienne. Références en Suède et Norvege et à Paris.

Schweiz! Waldheim, Bern.

Pension för unga flickor (16—20 år). Vackert belägen i en härlig park. Franska och tyska talspråk o. undervisning äfven i engelska, musik, målning m. m. Vinter- o. sommarsport. Resor företagas till Italien o. sommaren tillbringas i Alperna. Ref. och prospekt erhållas genom majorskan Schenström, Uppsala o. fröken A. Bergqvist, Linnégat. 11, Göteborg.

Annonsera i Idun!

Doktor J. Arvedsons kurs

Sjukgymnastik, Massage o. Pedagogisk Gymnastik,

anordnar enligt kongl. maj:ts medgifvande samma kompetens o. rättigheter som en kurs vid Gymnastiska Central-Institutet.

Kursen 2-årig, börjar den 15 sept.

Prospekt på begäran genom D:r J. Arvedson, adr. Strömsborg, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen

aflägges efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 9 sept.

Prospekt gen. *kapten J. Thulin, LUND.*

Med. D:r E. Kleens

(ett-åriga) **kurs i Massage och Sjukgymnastik** (för damer) börjar den 1 okt. kl. 10 f. m. **Nr 37 Mästersamuelsgatan, 2 tr. upp.** Prospekt begäres städse under adress *Saltsjöbaden.*

Vid

Professor Unmans Institut

börjar 2 okt. ny (ett-årig) kurs i *Massage* och *Sjukgymnastik.* Begär prospekt! Brunkebergsgat. 9, *Stockholm.*

Damsjukgymnast kan genast få öfvertaga ett 14-årigt institut med utmärkta apparater. M. Nycander, Crefeld, Rhenprov.

Den som vill undvika att i sommartid få en röd och fräknig hy bör ingnida den med Oatinecrème som är en naturprodukt framställd af ren hafre. Huden får genom rationelt bruk en vacker varm färg.

Oatine finnes öfverallt samt hos A. W. Nording, Biblioteksgatan 11 och Drottninggatan 63, Stockholm.

Cajsa Bagges Ris-smörja

har sedan nära 150 år tillbaka lindrat många lidanden samt botat tusentals svaga och sjuka som lidit af **Engelska siukan,** ältan eller s. k. riset.

Det nu befintliga receptet är skrifvet af Cajsa Bagge, efter sin mor Anna Bagge, som lefde 1750—1815 i Garpenbergs kyrkoby i Dalarne, där detta medel var allmänt kändt och dit folk färdades från aflägsna trakter för att få bot. Många intyg finnas. **Pris för 1 sats för ett barn under 3 år kr. 2.50** Dubbel sats för större **kr. 4.** . Till landsorten mot postförskott. I parti och minut hos **Cajsa Bagges Eftr., Dalagatan 20, Stockholm.**

Mélanogéne,

Oiquemare — färgar hår, skägg och ögonbryn — håller färgen i månader. Pris kr. 4.50. Endast i

Franska Parfymmagasinet,
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

Damhårarbeten.

Peruker; Benor; Flätor; Länkar m. m. tusental. Obs.! Vi signera ej postpaket med "Hår". Herr o. Fru E. MALMBERG, 58 Klarabergsgatan 58, Stockholm.

Äkta Hårnät

oäst och billigast direkt från **Svenska Hårnätsimporten,** adr. *Stockholm Va.* Stort prof mot 45 öre i frimärken.

Damer!

Försök Parfumerie Favorits hårbortagningsmedel till självbehandling. Lätt och bekvämt, ett enastående resultat. Sändes diskret till landsorten mot postförskott 3 kr. + porto. Till salu i de flesta parfymaffärer i riket.

Parfumerie Favorite, Göteborg.

Ferrin

Bästa järnmedel, utmärkt styrkande. Föreskrifves af många läkare.

Apoteket Lejonet, Malmö.

Finnes äfven i form af

Tabletter.

Fås på apoteken.

Prenumerera på Idun.

Nu utkommen!

Iduns Modellkatalog

n:r 3 för sommaren.

Innehåller ett stort urval af säsongens modenyheter. Vackert koloreradt omslag med modebilder! Till salu i alla bokhandlar och hos de flesta tidningsförsäljare. Erhålles portofritt från Iduns expedition, Stockholm.

Pris: 60 öre.

Villa Hults Hushållsskola,

belägen vid den vackra ***Kurorten Kneippbaden*** utvidgades hösten 1910 till en ***Kvinnlig Utbildningsskola*** i ämnen som närmast afse unga flickors utbildning för hemmet och lärarinnekallet. Elever få genomgå ***Husmoderskurs, Samaritkurs, Kurs i barnavård*** samt utbilda sig till lärarinnor i ***Huslig ekonomi*** och ***Kvinnlig slöjd.*** Dessutom meddelas undervisning i ***valfria ämnen,*** såsom ***konversation i lefvande språk, musik, sång, målning, modellering.*** I konstindustriella arbeten såsom ***cicilering, gyllenläder, läderplastik, träskärning, väfnad*** samt ***kläd-*** och ***linnesömnad, moderna handarbeten, hattklädsel, gymnastik*** och ***ridning*** af därtill kompetenta lärare och lärarinnor. Kortaste tiden för genomgående af en kurs är tre månader, med början den 15 sept. ***Obs.! De elever som önska förena denna kurs med en sylt- och konserveringskurs kan vinna inträde den 15 aug.*** Referenser af framstående personer på platsen. Tillfälle till nöjen, sport och idrott. Utförligt prospekt sändes mot porto samt förfrågningar besvaras af föreståndarinnan ***Fröken Ella Hult,*** adr.: **Kvinnliga Utbildningsskolan Villa Hult, Kneippbaden.** Tel. 758.

Nobynäs Hushållsskola.

Kurs från 1 sept. till 15 dec.

Bildade flickor mottagas å **Nobynäs Herregård,** härligt läge nära sjö och skog å småländska höglandet. Grundlig undervisning i **hushåll, väfnad, handarbeten** m. m. meddelas af **examinerade** lärarinnor. Väl inredda rum och hushållslokaler. Rikstelefon. Förfrågningar och anmälningar ställas till Fru E. von Kothen, Nobynäs pr **Frinnaryd.**

Fil. D:r Anna Ahlströms Läroverk, Stockholm,

Nya Elementarskolan för flickor

29 Kommendörsgatan, midt för cirkusplan.

Högre statsunderstödd flickskola med ***rätt att anställa studentexamen.*** Förbereder till alla linjer. Anmälningar skriftligen till d. 15 augusti, därefter äfven i skollokalen. ***Anna Ahlström,*** fil. d:r.

Wallinska skolans Husmoderskurs,

Tegnérlunden 5, Stockholm.

Ettårig kurs, 15 sept.—15 maj. ***Fyra*** arbetsdagar i veckan. Undervisning i enklare och finare matlagning, bakning, inläggning af frukt och grönsaker, uppköp, dukning, servering, rengöring, ***klädsömnad*** m. m. ***Förb. för lärarinnekurs i huslig ekonomi.*** Anmäln. skriftl. till Fröken Agnes Henckel, Helsingborg till den 25 aug., därefter under skolans adress. Prospekt sändes på begäran.

Hushållsskolan Holen,

Insjön, Dalarne,

meddelar fullständig undervisning i såväl enklare som finare matlagning, samt genomgående kurs i handarbeten såsom konstväfnad, linnesömnad, knyppling och läderplastik m. m. Undervisningen meddelas af därtill kompetenta lärarinnor. Skolan har det härligaste läge i närheten af Insjöns järnvägs- o. ångbåtsstation samt 8 km. från Dalarnes turistcentrum, Leksand. Kursen, som börjar den 1 sept., pågår i 6 månader.

Prospekt erhålles mot bifogadt porto.

Språk- och Hushållsskolan Fleurie

utanför Linköping

börjar nytt arbetsår den 1 nästk. september. Nya elever emottagas. Prospekt på begäran. **Rosa Lönnies.**

Stockholms privata Folkskollärarinneseminarium,

28 Stora Badstugatan 28.

Seminariet, som är förenat med ***Ateneum för flickor,*** omfattar en två-årig (för elever, som genomgått högre flickskola eller avlagt realskoleexamen ett-årig) ***småskoleseminarieavdelning*** samt en tre-årig ***folkskoleseminarieavdelning,*** i vars första klass bl. a. utexaminerade småskollärarinnor efter godkänd prövning intagas. Lärarinnor, som genomgått två-årigt småskoleseminarium mottagas ***utan prövning*** i de ämnen, i vilka de erhållit minst betyget: Med beröm godkänd. Sökande, som genomgått inträdesprövning vid statens folkskollärarinneseminarium, prövas ej i de ämnen godkändt vitsord erhållits. Läroanstalten u'examinerar folkskollärarinnor med samma rättigheter som statens seminarier.

Ansökan insändes före den 30 augusti, då inträdesexamen börjar. Terminsavgiften i småskolesemin. 100 kr. och i folkskolesemin. 150 kr. Prospekt sändes på begäran.

Styrelsen.

Göteborgs Nya Husmodersskola,

Södra Allégatan 2 A. Tel. 106 24.

Husmoderskurser på 1 el. 2 terminer.
Konserveringskurser på 6 dagar under sylttiden.
Demonstrationskurser.
Linnesömnadskurser.

Vidare g:m prospekt. Anmälningar torde insändas före juli månads utgång.

Elvira Friberg, f. d. Lärarinna vid Fackskolan för Huslig Ekonomi, Uppsala.

Hildegard Friberg, utexaminerad från Fackskolan för Huslig Ekonomi, Uppsala.

KONSERVERINGSKURSER

på 6 dagar 14—20 aug., 21—27 aug.

Inkokningar på apparat. **Marmelad-, Mos- o. Gelékokning, Syltning, Saftning, Torkning, Inläggningar m. m.** Vidare genom prospekt.

Göteborgs Nya Husmodersskola,
Södra Allégatan 2 A. Tel. 106 24.

Olga Schuldheis'

Praktiska Fortsättningskurs

för unga flickor

å Fogelsta gård, adr. Tumba,

börjar nu instundande 1 september sitt 9:de arbetsår. Pris för helt arbetsår (8 mån.) 1,000 kr. — Skolans mål är att göra de unga förtrogna med hemmets alla sysslor. — Se utförlig annons i n:r 29 af 23 juli.

Realskolexamen.

Elementarskola på landet. Sexklassig samskola jämte 1-, 2- och 3-åriga kurser, förberedande för realskolexamen. Omsorgsfull undervisning, vård och tillsyn. Helinackordering under skolans kontroll. Frisk, vacker trakt vid Mälaren. Program, läroboksförteckning o. d. på begäran.

Privata Realskolan, Kungsör. Föreståndare: *Elias Laurell.*

Tredje grundliga hushållskursen börjar 15 sept. för bildade flickor, som önska blifva verkligt dugliga husmödrar. Prospekt etc. från *Fru Signe W. Wingårdh,* **Villa Wingårdh, Helsingborg.**

Maltestorps Helpension för flickor

börjar sitt 7:de läsår d. 1 sept. 1911. 8-klassigt läroverk med undervisning i musik och handarbete (klädsöm, linnesöm, broderier). Kurs för unga flickor, som efter slutad skolgång önska fortsätta sina studier i språk. Infödda utländska språklärarinnor. Franska är talspråket. Endast ett fåtal elever mottagas. Prospekt på begäran från pensionens föreståndarinna.

Elsa Dyrssen, adr. **Maltestorp, Vinslöf.**

Kindergartenseminarium

öppnas vid Uppsala Enskilda Läroverk höstterminen 1911 om ett tillräckligt antal elever anmäla sig.

Kursen blir ettårig från 15 Sept.—20 Dec., 20 Jan.—20 Maj och avgiften är 250 kr. för år. Anmälningar, som hälst böra insändas före 15 Aug. mottagas skriftligen av ***Fru Agnes Petersson,*** som även meddelar närmare upplysningar (under sommaren bortrest) postadress: Kindergarten, ***Uppsala.***

Josef Liljeblad. Skolans rektor.

Carola Eneroth. Skolans föreståndarinna.

Skolor och Utbildningskurser för olika yrken.

Se Kvinnligt yrkesregister 1911. Erhålles å dess expedition, Regeringsgatan 46, Stockholm. Pris 1 kr. Porto till landsorten 16 öre.

Att hyra för pensionat, skola eller hvilohem.

Corps de logisbyggnaden till Södertelje stads vid Östersjön vackert belägna egendom Ström, nära Saltskogs järnvägsstation, innehållande 26 rum och ett större kök, med källare, bak- och tvättstugor m. m. samt tillhörande parkanläggning är att hyra från den 1 oktober 1911.

Byggnaden har sedan 1894 förhyrts för den år 1855 grundade Zanderska helpensionen för flickor, som nu upphör; och lämpar sig densamma, hvilken nyligen undergått fullständig såväl in- som utvändig reparation, följaktligen väl till pensionat, skola, hvilohem o. d.

Spekulanter hänvisas för upplysningar till förvaltaren å Ström, G. T. Jonsson, adress Södertelje. Svar härå insändas före den 15 aug. 1911 till Drätselkammaren härstädes.

Södertelje den 11 juli 1911.

Drätselkammaren.

Värdefull, högst intressant sommarbok utkommen!

Nutida lifsfrågor I:

Kristendom och **Kyrka**

af *Pastor Axel A. Hamrén.*

Pris 3.25, inb. 3.75.

Ur *pressen:* — — — — ett mycket omfattande, högst intressant verk, som här bjuds allmänheten — den underhållande, uppbyggliga boken lämpar sig förträffligt som läsebok i hemmet — familje- eller sällskapskretsen —. Priset mycket billigt — den innehåller dock 411 sidor stor 8:o. — — —

Af **samme** författare förut utkomna intressanta broschyrer:

Den nutida nykterhetsrörelsen, 40 öre.

Om tempelmusik och kyrkosång, 25 öre.

A. W. Carlsons förlag, Stockholm.

Handväfda Linneväfnader

från Gestriklands Linneväfveri äro **hållbarast** och i **bruket** billigast. Moderna mönster. Låga priser. *Begär katalog.*

Gestriklands Linneväfveri, Gefle 2.

Sparkasseränta

4 1/2 %

Köpmannabanken

Arsenalsgatan 9.

Med detta nummer

följer Iduns Romanbilaga,

ark 10.

Wilhelmssons Boktr. A.-B., Sthlm, 1911.